Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вІошагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 1 НОЯБРЬ, 1984 ШУ. ● № 131 (7009). Мах 3 кеп.

ОКТЯБРА ЦІЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Яхьа дневник

ДОШ АЬННАЧА ДОЛАШ

Сийлахь - боккхача Октябра 67 шу дузача ден сийна къахьегама вахте а этта, къаьстта дика производствени толамаш доахаш цІейна накъабоагІа Московски «Котлоочистка» лхача завода чуйоагІача Грозненски филиала болхлой. Дерригача технико - экономически хьокхамий итт бетта план кхоачашъярах рапорт деннад цар 22 октябре, дукха балхаш даьд «Грозэнерго», «Ставропольэнерго», «Дагэнерго» электроцентралашка, Грозненски гортеплосета предприятешка.

Социалистически яхье хьалха латт укхаза яьш цІендераш «Знак Почета» орден лелаер Григорьев Эдуард, Лучко Александр, Путянин Дмитрий, Шевцов Анатолий.

Шоай кхоачамашка хьажа а хьежа, филиала болхлоша дош деннад пхьайтталарІча пятилетка дилагІча шера план 22 декабре кхоачашъе.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДІАЛАЦ

Советски халкъо Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа йоккха Котало яьккха 40 шу дузача цІейна сийленца накъабахара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаш. Шоаш тІайнца декхараш тІехкхоачашду цар. Товарни продукци арахецара итт бетта план ханал ши ди хьалха кхоачаш а яь, заданел совгІа арахийцай бІаьш эзараш сомий маьха чакхдаьккхача мехкдаьтта тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле цхьа процент лакхъяра парте хьалхашка оттадаь декхараш шоаза тІехкхоачашдаьд цар. Арахецача продукцега дІабоала мах лохбаьрах ши миллион совгІа сом пайда баьб технологаша производствана.

Массаза санна заводa установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа С. Волякови И. Тимини керте латтача установкай коллективаш. 27 октябре денз ноябрь бетта календарагІа къахьегаш я уж коллективаш.

КЪАХЬЕГАМА МУЛАШ

«ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдиеи хьадер дукхагІеи хилийта!» яхача девиза инициатораш бола СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода болхлой дика къахьегама совгІат кийчдаь накъабоагІа Сийлахь-боккхача Октябра 67 шу дузача денна. Масса а долча технико - экономически хьокхамий итт бетта план кхоачашъярах рапорт деннад цар 27 октябре. Пачхьалкхен планах лаьрхІачул совгІа арахийцад цхьа миллиона 500 эзари совгІа сома маьхи доле фенол, полиэтилен, кхыйола химически продукци. Предприяте ерригa арахецача продукцех 77,3 процент яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я.

Дикка тІехкхоачашдаьд завода коллективо ший технико - экономически хьокхамаш тоадара итт бетта тІайнца социалистически декхараш а. Арахецача продукцега дІабоалаш бола мах планагІа лаьрхІачул кхо процент лох а баь, пачхьалктена цхьа миллиони 670 эзари сом пайда баьб. Къахьегама овсарле лакхъяра задани цІи ахи процент тІехкхоачашъяьй цо.

Укх толамаш доахача завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье ер шу долалолча денз даим хьалха латташ хьайоагІа Ныриков Валентин Николаевичи Прохоров Николай Ивановичи керте латтача фенолни полиэтилени арахецача цехий коллективаш.

Б. КОСТОЕВ.

Нохч - ГІалгІай гІишлош управлене специализированни СМУ-10 монтажникий звеньевой Архипов Василий Егорович гІишлош хьалъеча къахьегаш вола 25 шу дизад. Цу шерашка даим наха чубала цІенош хьалдеш хиннав из. Цо хьинаре дакъа а лоацаш хьалдаь уж бІаьш да.

Ше гІишлош хьалъеча болх беш мел волча шерашка хьинаре къа а хьегаш, даим социалистически яхье хьалха латташ хьавоагІа из. Цудухьа эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи еннай цунна. ИйслагІча иттлагІчеи пятилеткай ударник яха сийдола цІи велаеш а ва Василий Егорович. ГІишлохой дикагІвола хьехамча лоархІаш а ва из.

СУРТА ТІА: В. Архипов.
З. БАТЧАЕВА сурт.

> Советски Союза къахьегамхой! Хьинаре дакъа лаца къахьегами производствои вІаштІехьйоаккхилга эргадаьккха тоадеча юкъе!
>
> Хьинареча, патриотически къахьегамца чІоагІбе вай Даьхен экономически оборонни низ!
>
> (КПСС ЦК ТІахьехамаштара).

БОККХА КХАЪ

Селхан, 31 октябре. Москвера боккха кхаъ кхаьчар Гудермесски медицински инструментий завода коллективага. Укх шера кхоалагІча кварталe Ерригсоюзни социалистически яхье даьхача толамий итогаш яьчул тІехьагІа, цу яхье кхоалагІа моттиг а луш, СССР медицински промышленноста Министерства Ерригсоюзни производственни объединене Сийлен грамотеи ахчан премии хьожиярах йола телеграмма кхаьчар цунга.

Ишта дог гІоздаьнна болча завода болхлоша 31 октябре рапорт делар товарни продукци арахецарех из маьхала якхарех итт бетта план 101 процент кхоачашъярах.

Къаьстта дика къа а хьегаш, социалистически яхье хиданза хьалха латташ я укхаза Шаипова Малкан, Кириченко Галина, Махцаева Касира керте латтача комплексни бригадай коллективаш. Цар хІара сменагІа нормаш 115—120 процент кхоачашъю.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корр.

Урус - Мартановски района «Солнечный» совхоза коллективо укх шера боккха толам баьккхаб. Пачхьалкхенга баьцадаараш доахкара план ханал хьалха кхоачашъяьй. Сийлахь-боккхача Октябра 67 шу дузаш цхьайтталагІча пятилетка план кхоачашъярах рапорт дала уйла йолаш тІатеІІа къахьегаш бояк совхоза болхлой.

СУРТА ТІА: «Солнечный» совхоза хьалхаяттa болхло Хумидова Шумист.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Шура хьаьнагІа хиннаяларе...

ИІйс бетта план 7400 тонн йолаш пачхьалкхена 7404 тонн шура дІаелар Шелковской района хьайбаш леладераша 1 октябрь хьатІанхоачаш. Рейоно пачхьалкхена дІаенначох 580 тонн шура хьоанал лоза хиларех дІа ца хоаохІаш йиттар. Хьоанал лоза хиларех 45400 сом зе хилар района боахамашта.

Цунца цхьана, «Путь к коммунизму» колхоза хьайбаш леладераша дІаенна шура хьоанал лакха хиларах физически лоза кхы тІа а 637 центнер тІатохаш дІайийцар пачхьалкхено.

Дукха зенаш хул нохкозаштен совхозаштен дІалуча шурий сортность лоза хиларах а. Из бахьан долаш 49868 сом зе хиннад района боахамашта.

Укх шера тІеххьарчи квартале дІатела шура ма хулла цІенагІа а хьаьнагІа а хургйолаш болх вІаштІехьбаккха беза района хьайбаш леладераша. Из шоай керттера декхар лархІа деза цар хІанз.

Е. КВАСИНА,
юртбоахама продукци Іалашъяран цуи дикалга хьожаш йолча пачхьалкхен инспектор.

Хий дехка кхаш дикагІа леладергда

Хий дехнаш 821 гектар лаьтта да тха совхозе. Лаьттан кІал гІолла турбаш а йохкаш массехк шу хьалха хьалъяьй дІакъейла йола хин система. КІезига алча дац цу гІулакха пачхьалкхено дІадаьхийтар а. Совхозтаро йолаш яр цу лаьттан гІера шер-шера хьувкъам лакха болаш на бола алат, хьажкІаш, доекъара культураш, хомсаш хьаькхее.

Цхьабакъда, халахете а хин системах ма боагІара пайда ийбаьбац. Цул бахьан да из леладаpa а технически гІулакх дара а хиланза яргйоаца болхлой бригада вІашагІъеаза ца хилар. БІехъенна турбаш а каналаш а цІендеш, царна эшараш деш лаьрхІа кийчбаь нах хиннабац, цу гІулакха шоай ханнахьа йоагІаш йола йоакхо яьнц хьалха хиннача совхоза кулгалхоша.

Эшаш йола техника а луш, технически гІулакх дергдолча нахах бригада вІашагІа ца йоалларах болх бе йолаеніна дукха ха яалехьа цхьацхьа хий Іо ца доагІаш моттигашка хий Іо ца доагІаш ховдон кхыча бІехача хІанашен дІайихьай хин система. Из бахьан долаш эггара эшшача хана дІагоха хий а доацаш дегІайоагІаш латта культураш юсаш моттигаш хиннай. Из да тхова ма хетта дика хомсаш а ялатен доекъарен культураш а укх шера а ца хьувкъар.

ДІахо йодача хана хий дехкача лаьттаех ма боагГІара пайда эцара эшаш йола болхлой кадраш кийчъяра, хий дегта техника тоаяра, бІехъенна хин система юхаметтаоттаpa цхьадола балхаш хІанзьо дІадоладаьд оаха.

Лоацца аьлча, шоай ханнахьен дикен уж балхаш чакхдахара, цхьайтталагІча пятилетка тІеххьарча шера хьувкъам дика болаш ерригa лаьттан культураш хьалкхеяра дерригa низаш тІадераадаь къахьегаргда совхоза коллективо.

М. ЧУМАКОВ,
Малгобекски района «Алхачуртский» совхоза директор.

Оарц дала! БАЛХАШ ТІЕХЬАДУВЛИЙТ

Укх гуратьа аьба лаьрхІа 800 гектар лаьтта аха дезаш яр Малгобекски района «Луч» лха совхоз. Цхьабакъда, из боккха лоархІам болаш дола гІулакх ший ханнахьеи дикеи чакхдаккхара йоагІаш йола йоакхо яьнц совхоза кулгалхошеи специалистеи. Из бахьан долаш 31 октябрь хьатІаотташ цига дерригa аьхар 200 гектар мара яц.

Шелал тІанндача йоал. Иисар гектара кІеэнга ха я. Цхьа гектар хилал дола лаьтта дита йиш яц лоа ІотІадилладехьа аьха ца доаккхаш. Цул совгІа, совхоза дирекци декхарийла я трактораш, комбайнаш, тІехьайийла лелаю инвентарь, кхы тайпа юрта СоахамІ техника тоаяра балхаш а ханнахьа чакхдаха.

С. СУРХОВ.

ШИН ДИЙНАХЬАРА КУРСАШ

Селхана самардийнахьея КПСС Грозненски горкоме хилар экономически дешара пропагандистий шин дийнахьарча курсий занятеш. Цига дийцар дегІаенача социализма обществa хьалашкарча парте экономически стратегена, доал дара Ленински принципашцен парте уж дІахо а творчески дегІакхувларцеи дувладенна дешаш. Иштта занятешка теркам тІабахийтар Іилмай - технически прогресс сихъяра, производства эффективность лакхъяра лоархІамегІа йола фактор хилара, юкъарча а профессиональни а дешара школа реформа яр дегІаена социализм эргайоаккхаш говзара лоархІамера дакъа хилара.

Курсашка «ХІанзарча этапе КПСС экономически политика» яха эзди йийлар парте Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

КПСС ОБКОМЕ

КПСС обкома бюрос ший аргІанарча заседане дийцад 1984 шера гІишлошъяра план кхоачашъелга Іалашдаpa хьалахи де дезарехи дола дош.

КПСС обкома бюрос белгалдаьккхар, парте горкомашеи райкомашеи, гІишлонмонтажни управленей, трестий, предприятей - заказчикий юкъхьанарча партийни организацешеи боахама кулгалхошеи капитальни гІирсаш хьалдара темпаш сихъяра белгалара болх беш хилар. ИІйс бетта программа кхоачашъяьй товарни гІишлон продукци заказчикашта дІаллара, шоай низаца лоадаpa бахьан лаpa. ЧуІа цІенош, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, пхолаш эксплуатаце дІаллара, производствени гІулакхашта лаьрхІа йоацача объекташка капитальни вложенеех бизза пайда эцара. ТІехкхоачашъеш а къахьегама овсарле лакхъяра, гІишлон - монтажни балхашка бола нах лохбара, дукхача кхыча хьокхамий заданеш.

Цхьабакъда, цу даькъера гІулакхаш хІанз а дизза йоп луш дац парте XXVI съезди, цул тІехьагІа хиннача Пленумаша дІадийхараштеи КПСС ЦК сомамаштеи, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела вов. К. У. Черненко указанешта.

ЦІакха а кхоачашъян производствени доацача гІулакхашта лаьрхІача, ундаціено лорадра, просвещене, культура, торговле, кхыча объекташта хьожаьча капвложенеех бизза пайда эцара платаш.

ЧуІа цІенош эксплуатаце дІаллара 9 бетта план кхоачашъелга юкъагІдитад Нохч-ГІалгІай гІишлошъяра управлене, «Чечингушвино», «Госкомсельхозтехника», «Чечингушплодоовощхоз», «Чечингушсельхозхимия», «Грознефтеоргсинтез» яхача объединенеша. Хьалъеш латтача объекташна сантехнически балхаш кхоачашдара болх во бу «Ставропольпромсантехника» яхача треста Грозненски управленен СССР Минмонтажспецстрой Кавказски производственно - распределительни управленей коллективаша. Дукхача керттерча хьокхамашта подрядни балхий программа кхоачашъяьяц «Чечингколхозстрой» яхача объединенеи «Чечингавтодор» яхача управленеи.

Парте обкома бюрос подрядни управленейи трестийи партийни организацеш а боахама кулгалхой а, застройщикаш - заказчикаш декхарийла баьб белгалдаькха кхоачамбоацараши гІалаташ дІадахара, промышленни, юртбоахамий, жилищно - гражданскі гІулакхашта лаьрхІа объекташ хьалъяреи эксплуатаце дІаяллареи пачхьалкхен план тешаме кхоачашъяра дикза дІргдоацар де.

Нохч - ГІалгІай АССР Госплана, предприятейи ведомствий - заказчиккий кулгалхошта тІадиллад цхьан ханна хьалъеш йола объекташ ма могга кІезигъелга, дукхаханалха хьалъе йолаьча гІишлошка низаш средствашеи дІа-юха йийхъа лоаттаpa хоадам болаш дукхаіе оттаелга, шера керте уж аргІ-аргІагІа хьалъяь йолаш хилга.

Обкома бюро дийцад республике правопорядок чІоагІъяра даькъера общественни организацей лорахІами хьинари айдарех дола дош. ТІайнцача соцам тІа белгалдоаьхх, республика партийни, профсоюзни, комсомольски комитеташа, халкъа депутатий Советаша правопорядок лорадра даькъера общественни организацей лоархІами хьинари айдара тІаерзаьль дукхa организационни массово - политически мероприятеш чакхъяьла хилар. Социалистически общежите правилаши советски законаши толхадарах йоп лирагІа дехен ца мегийтеи яьннай къахьегама коллективаш, городашкеи юрташкеи общественни порядок лорадра даькъера къахьегамхой хьинар айденнад.

Шоай лоІамеча халкъа дружинаша хьинаре болх бу Шелковской, Наурски, Гудермесски, Старопромысловски районашка. Общественна дукхьалара самалеш ца лелайтара лаьрххІа болх бу бокъонаш телхаергйоаца гІулакх деча дукхача Советаша. Правопорядок лораеча общественни пункташа, малар тІехдахарши алкоголизмаци къовсам лоаттабеча комиссеша, къахьегамхой кхыча самодеятельни организацеша.

Дукхача КПСС горкомашеи райкомашеи, горрайисполкомаша хадданза шоай бІарга кІал лоаттаду бокъонаш лораеча общественни организацей гІулакхаш, уж дешаш хан-ханнахьа дууц партийни комитетий бюрошка, халкъа депутатий Советий исполкомашка. Цу дерригача хІамаша гІо ду республике зуламаш кІезигдара.

Цунца цхьана, негаболе лелача цхьаболча бахача наха харцахьара гІулакхаш ца лелалайтара общественни воздействи яра боарам хІанз а дизза йоп луш бац КПСС ЦК-ас дІалехараште.

Цхьайолча городашкеи юрташкеи общественни порядок лораеча хІанз а мела дакъа лоац шоай лоІамеча халкъа дружинаша. Дукхача моттигашка доекъашхой кІезига болаш я уж. Дружинаш дежурстве ералдара графикаш телхеш моттигаш я Ачхой-Мартановски, Ножай - Юртовски, Урус - Мартановски, Назрановски районашка.

Правопорядок лорадра къахьегайола общественни пункташ хІама деш яц. Бокъонаш лораеча общественни органий балла леррттІа уйле тІанхийтац милице, прокуратура, юстице органаша, церна доаттІаш дола организационни правовни новкъостал дац.

Цхьайолча партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацеша, боахама кулгалхоша кхоачам болаш уйла тІанхийтац вІаштІехьдоаца гІулакхаш общественносто бехке дергдолеи бокъонаш телхаелга юхаготаргдолеи гІулакх вІаштІехьдаккхара. Дукха моттигаш нийслу харцахьа хІамаш даьрашкара цІенкъаштан шин болаш йоп деха деча метте, цар гадоеіхаш, ца йоагІа характеристикаш телаш, хьахецийтар дукха бокъо йоацаш доалла увтташ, общественни обвинителашта меттел, общественни защитникаш хьежадеш.

КПСС обкома бюрос КПСС горкомаш, райкомаш декхарийла яьй правопорядок чІоагІъеча бокъонаш лораеча общественни организацеша дакъа лацара боарам бокъонца анализ е. Шоай лоІамеча халкъа дружинай, правопорядок лораеча опорни пунктий, профилактика советий, новкъостий судий, кхыча общественни формированей хьинар айдарах хьахиннараши цу деша чакхдаьккха гІулакхаши карара шу чакхдалалехьа КПСС горкомийи райкомийи бюрошка, халкъа депутатий Советий исполкомий заседанешка, ерригача юкъхьанарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка дувцалда.

Чурча гІулакхий министерства, прокуратуро, Лакхехьарча судо, юстице министерства кхы тІа а кийча а даь, чакхдоахалда бокъонаш лораеча общественни организацешца бувзам болаш леладу карьаш тоадара тІадераадаь гІулакхаш. Іедалдоала дружинашта, новкъостий судашта, правопорядок лораеча общественни пункташта, профилактика советашта общественни дисциплина телхаеранна лоаттабеча къовсаме хадданза правови новкъостал делга.

Къаьстта уйла тІайохийтийла бокъонаш лораеча массови общественни организацей кулгалхой дешар хадданза хургдолаш вІаштІехьдаккхара.

КПСС обкома бюрос кхыкха кхыдола дешаш а дийцад, царех лаьцна йоагІаш йола решенеш тІаийцай.

ИНДИЙСКИ КЪАМАН КОНГРЕССА (И) ПАРТЕ ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРАГА РАДЖИВ ГАНДЕГА

ЛоархІаш вола Раджив Ганди.

Советски наьха ВОГ лазадоекхаши гІайгІанцеи хайнад тийшача балхах яьча кІийлен тІара тера деттар бахьан долаш ха йоацаш сийлахь-доккхача индийски халкъа гІоръяьнна йоІ, гІоръяьнна пачхьалкхенна общественни деятель, халкъий машарен хеpамаленни тІехьара чІоагІагІа йола къовсамхо, Советски Союза йоккха доттагІа, Инде премьер-министр Индира Ганди кхелхарга.

ТІа йолаш И. Ганде дукха хІама даьд дерригача воаккъошта Инди дегІайоалярен цуи прогрессанен, цуи дунен халкъашта юкъера позицеш чІоагІъяра.

Дунен халкъашта юкъерча арене де а доагІаш сий деши кІоаргга лоархІаши яр И. Ганди. Хьинарен лерригІен латтар из халкъий машари хеpамален чІоагІъяра тІехьа, пачхьалкхенаштa юкъе цхьатерарча бокъонегІа цхьана гІулакхаш леладара тІехьа. Доккхий да бІонех дІа ца кхетаре болажа цхьоагІо чІоагІъечен цуи дунен халкъашта юкъера лоархІам лакхбечеи И. Гандена карагІдийнна хІамаш.

И. Ганде боккха лоархІам баьб СССР-аи Индеи юкъера доттагІал чІоагІдареи масса оагІорахьара цхьана леладу гІулакхаш дегІаххувларей. Укх гІайгІанча деношка советски кулгалхоши юха а баьъду Советски Союзи Инде Республикаи доттагІала гІулакхаш цІакха а хуаца ца луш чІоагІде гІертаргхилар.

ЧІоагІа хала а хеташ вогІа дам бу вай лоархІаш вола Раджив Ганди, Хьа нана, Инде премьер - министр кхалхарца дувзаденна. Индира Ганде цІи даима барнал далаш советски наьха дегашка латтаргья.

К. ЧЕРНЕНКО.

ЦУН ВОЗАЛЛЕГА ИНДЕ РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТАГА ГОСПОДИНАГА ЗАИЛ СИНГХАГА

ЛоархІаш вола господин Президент.

Советски Союза чІоаггІа гІайгІа еоса тийшача балхах кІийлен тІара тера деттар бахьан долаш Инде премьер-министр Индира Ганди ха йоацаш кхалхарах дола бІыл хазарах. Советски наха вий кхайкаю дерригача дунен тІа де а доагІаш сийдеши чІоагІа лоархІаши хиннача Инде гІоръяьннача кулгалхочоа кулг а айде лоархІабеча кулгалхоштеи цар тІа доахараштеи.

И. Ганде шийтара доккха дакъа лаьцад Советски Союзаи Индеи юкъера традиционни доттагІали масса тайпара цхьана леладу гІулакхаш дегІаххувлачеи кІоаргдечеи.

Советски халкъа, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІерагІа чІоагІа хала а хеташ йоІаш бу вай Инде халкъега правительствагеи Индира Ганди трагически кхалхарга дувзаденна. Дах оаха тха дег тІера гІайгІа кхалхачун гаргарчеи кхоаччарчеи нахага дІанхайкаяр.

Индира Ганде сий дола цІи даим яхаргья исторе чуь.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | **СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ**

РАДЖИВ ГАНДИ — ПРЕМЬЕР-МИНИСТР

Дели, 31 октябрь. (ТАСС). Инде премьер - министр Индира Ганди кхалхарца дувзаденна тахан укхаза Республика министрий кабинета экстренни заседани хиннай. Цига дийцад гІоръяьнна йола пачхьалкхени политически деятель Индира Ганди тийшача балхах ера бахьан доаш мехка йта хьал.

ПТИ агентства беча хоамагІа, заседане дакъа доацаршна решени тІайийцай нердача премьер - министралла Индийски къаман конгресс (И) парте Ерригиндийски комитета Генеральни секретара вола Индира Ганде воІ Раджив Ганди харжа. Цунца Инде Президента Заил Сингха Р. Ганди правительствана керте латта нердавар санна тахан присяге воаллаьь.

ІИЛМАН АТЕИЗМА ДЕШАШТА ХЕТАЯЬ

Селхан Грозне ший болх чакхбаьккхар «Нохч - ГІалгІайче вай ханарча дин тоабай идеологийи культийи практика а нах атеистически кхетамна кхебара проблемаш а» яхача теман йолча Іилмай - практически конференце. Цу денах доклад йир Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч - ГІалгІай пачхьалкхен университета вузашта юкъерча Іилман атеизма кафедра заведующице Д. Д. Межидова.

Конференце дакъа лаьцарашта юкъе бар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлой, Іилман лектораш, атеистически болх вІаштІехьбоаккхараш. Цар дийцар Нохч - ГІалгІайчен кагирхошта атеистически кхетам балларах, дина культах йола советски законодательство кхоачашдарах, атеистически кхетам луш кагирхой кхебара опытах.

Цун балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь З. А. Яндиева.

Н. Д. ХАДЖИЕВАЯНА «РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ АРТИСТ» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума
У К А З

Советски театральни искусства даькъе доккхий гІулакхаш карагІдувларах «РСФСР заслуженни артист» яха сийлен цІи лойла Хаджиева Нелли Джамалдиновнайа — Х. Нурадилова цІерагІча Нохч-ГІалгІай Пачхьалкхен драматически театра артисткана.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**

Москва, 1984 шера, 30 октябрь.

ХЬАДЕР ХОЗА ДУ АЗМАНА

Къахьегама тІера йолаш яхуш кхиамашкхьоагІар Нутаева Азман, къаьстта дукха езаеле яр цунна техника. Цудуьа ера из Аргунерча «Пищемаш» яхача заводе балха.

Юххьанца цхьаьнкха балха говзал ца хилар бахьан долаш механически участке техника йолаш дІаболабир Азмана шийн къахьегама никъ.

ДІаулар денош, токара говзал караерзае лаьрхІар йоІо. Ше лаьрхІар кхоачашдара ученикалла йода из Цун хьехамча а хинна дІаэттар балха тІа йІаьхий опыт йола токарь, къахьегама ветеран В. Шаипов. Лоацпача юкъа токара говзал Іомайир цо.

Из дар массехк шу хьалха. ХІанз-м Азмана шийн а ба ученикаш. Тахан Нутаевей ученикаш хинна, дика къахьегаш бола говза специалисташ дукха ба механосборочни цехе. Уж ба токараш Р. Идигова, З. Эдисултанова, З. Ибрагимова, М. Умаров, кхыбараш. Уж берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Азмана болх беча хана цун кулгашка хьежача чІоагІа атта хьахулаш санна хет моллагІа оатхал. Цхьабакъда, леррттІа теркам беш хьежача нхетале хала дац мел хален чоалханеи ба токара-профессионала къахьегам. Цхьа миллиметр гІалат ваьлча брак хила тарлу. Шийна ховш долчох кхоачам баь Іеш оамал йоацача Нутаевас хІара дийнахьа лакхъю шийн профессиональни говзал. Хийла заводской библиотеке технически литература дешаш бІаргаго йиш я Азман. Из шийн знанеш лакхъь Іеш, цо из хьадех шийн бригадерча накагара а.

Нутаевас «Пищемаше» къахьегача юкъа дукха смежни профессеш карерзаьй. Цунна хов токара-револьверщика, слесара, токара-карусельщика, фрезеровщика балхаш де. ХІаьта уж говзалеш караерзае гІо ду цо шийн новкъосташте а. Осмаева Хьавей бригаде я Нутаева къахьегаш. ХІаьта бригада оамал а хинна дІаэттад хІаране шишша, кхокха смежни професси караерзаелта.

Бригаде къахьегача хІара сага шийн тамагІа да. ОТК контролераша тІахьожам бовцаш дІаяц цар хьаяь оатхалаш.

ХІара сахьат массаза доал дукхагІа хулаш хьаІов Нутаевайна юххе кийчача оатхалий гув. ХІаьта из кхоачо станоко «жух» еш болх лерттІа дІа ца бодача Ибрагимова Зарайна новкъостал де. ЦІаьхха, мича вахар ца ховш къайлаваьнна кийча оатхалаш дІаяхьа оза автокарщик хьалаха.

ЧІоагІа аьх хетийташ къамаьл ду Азмана автокарщикаца. ХІанзза пхи минут хьалха гІаьле оза юстара мара ваьшавацар ше яхаш бехказа вуаl зІамигга саг.

ГІаьле увзаш вехье ха йоле вай мукъа дац, аьле керда оатхал хьее заготовка станока тІа оттаву из Нутаевас. Шоай новкъостагара масал эцаш балхах чуув С. Мовсарова, Р. Идигова, З. Ибрагимова, А. Борщинкова, кхыбараш. Царех хІаране бригаде болх бу 10-15 шу да.

ХІанз Нутаева Азман шийн новкъостаща Кхачан программа кхоачашъеча хьинаре дакъа лоацаш я. Кхачан продукташ шушашка чуйоттара йолча линена эша оатхалаш хьаеш я из. ХІаьта кхалнаьха бригада къахьегам цу дакъе чІоагІа лоархІам болаш ба. Из шийн тайпара лакха оасарле йола керда линя я. Цо массехказа аттача боаниххаргба наьха къахьегам.

Заводерча наха дагаягІац Нутаевас къахьегача бригадо плани тІанйца декхараши кхоачаш ца деш ена ха. Цунна доле тешал да Советски Конституце Дена тІанйца хинна декхараш ханал хьаяха. 14 сентябре бригаде «кхоачашдаь» хилар. ХІаьта бригадерча наха юкъе массеpел а динагІа хьокхамаш Нутаева Азмана хилар. Шийн бригадирал Осмаевайл а хьалхе яьлар из.

Нутаева Азман бригада совета керте латташ я, атта декхар дац из. ХІана аьлча, къахьегамах юххера хьахулачох тийшна ма дий коллектива хьоккамаш. ТІаьхха хІара бетта итогаш еча хана теркаме эца деза хІаране къахьегама юкъе дикъа дакъа. Укхаза цхьаькха а оазбезам хила йиш яц. Баьлла, бригадерча наха дика хов доаггІача бесса из гІулакх Азмана чакхдоакхаргдолга.

Нутаевай къахьегама толамех дувц заводской собранешка, эгара чоалханегІа дола заказ кхоачашде а цуна лу кулгалхоша, хІана аьлча, царна хов тІехдлхел йилачa хаьен цо из кхоачашдергдолга.

— ЧІоагІа ираз долаш саг хиннай со, хІана аьлча, сай дето къоабалдеш дола гІулакх кара а лаьца. Лакха квалификаци йола болхлой хила аьттув баьннаб са, — дувц Нутаевас шийн къахьегамах.

Къахьегам дукхабезаш хьалкхебаьб Азманех цун цІендас Балаудинел шоай деал а. Цар воІ Альмад укх шера эскарера цІа а вена хІанз слесараль «Пищемаше» болх беш ва. Из лаьрхІа ва болх бешше а Ростоверча машинашъеча институте заочно деша отта. ШоллагІа вола воІ а заводской технически училище деша отта лаьрхІа ва. Из а хила безам болаш ва шийн нана санна токарь.

Дукха общественни болх а бу Нутаева Азмана. Из я Шалински районни халкъа заседатель. Нохч-ГІалгІай республикански тІахьожама комитета член, нагирхой хьехамча. Цун сурт заводской Сийлен улла тІа доал.

ХІанз укх сахьате Сийлахь-боккхача Октябра 67 шу дизара сийна социалистически декхар тІанйна итахьегаш я Азмана болх бу бригада.

Р. ЯКУБОВ.

СУРТА ТІА: бригада болхлошца къамаьл деш я Нутаева Азман (юкъе латтар).

З. БАТЧАЕВА сурт.

Чакхдоалаш латт цхьайттталагІча пятилетан дигьагІа шу. Тоалашца из чакхдаккхаерах тийша ба дукхача дикъе хьатІадоагІача шера дола а ерригача пятилетаца а декхараш дикагІа кхоачашделга. Массе а хана мехкдаьтта даккхара йола цочахьалкхен плаш а тІанйна социалистически декхараш а диззa кхоачашдеш хьайнагІа «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттаи газен кхоалагІча цехера тха бригада. Укх шера хьалхарча пхе бетта 1231 тонн мехкдаьтта даьккхад оаха планал совгІа. Вешта аьлча, ерригача цехо даьккхачох ахалел совгІа хул из.

Къаьстта лоархІаме да мехкдаьтта даккхара боарам лох ца болийташ болх бе тха вІашттІехьдоалаш хилар. Мехкдаьттан хІара милограмма тІехьа къонсам лоаттабеш, хІара скважино дукхагІа пайда лургболча тайпара болх беш хьабоагІа бригадера мехкдаьтта доахараш.

Верригаш а цхьаьтта саг мара вац тха бригаде. Царна юкъе ба эрсий, гІалгІай, нохчий, гІумкий, украинцаш. Цхьа дезал санна вІаши барт болаш, дерриra шоай хьинар коллектива хьалхайка латта декхараш дикагІа кхоачашдлара дІалуш ба уж. Цар Іунал деш я 72 скважина.

Мишта кхоачашду декхараш

БРИГАДА—ВАХТЕ

Геологаша оттаьча оптимальни режимах хІара скважинага болх байтера тІахьожам лоаттабу мехкдаьтта доахача операторша. ХІара дийнахьа хьеж уж станоко начахкай балхага. Насосий болх Іалашбеш дола тексотропи тиъенаш хедаш, меллуш, е мехкдаьтта леда турбаш хадаш моттигаш хул. Цу тайпара хьовзамаш ца хилийтара цахаддаш тІахьожам лоаттабу болхлоша.

Ханнахьа хувц сальникаш, цар балхага хьеж. Мехкдаьтта лелаш йола турбаш эсала йолча заглушкаш уттаю, турба кийкха моттиг нийсъелча сиха оарцагІбаьле тоаю, кхы эша Іунал ду хІара скважинана.

ЛаьрхІа леладу бригадерча мехкдаьттахоша скважинай болх дикагІа вІаштІехьбаккхара новкъостал деш дола геолого-технически гІулакхаш чакхдоахията. ТІаьххьочаьнгьай бригада цу хьакъехьара плаш а. Дукха мехкдаьтта даьккхад цар новкъосталца — пхи бІаьсоагІа тоаш.

Дукха балхаш чакхдаьтад Іаха хьалхшна болх баре кийчо еш. ЙІоакъе ше моттигаш йоатаьлай, скважинашта дІотІадолха каьгъяш тоаьл. скважино тоаеча хана лаьтта кІалхара хьалъяьха турбаш тІаяхна дІа-хьа кхувла соалоцам дий. дукха хьы гІулакхаш чакхдаьхад.

«ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдикен хьадер дукхагІен хилийта!» яхача дешнах йолча социалистически яхье а баьнна хьинар кхо ца деш къахьегаш ба тха мехкдаьттахой укх шера. Болх тоабара, хІаране бехктокхам лакхбара новкъостал ду цо а бригадни подряд юкъейоаларо а.

Массе а хана социалистически яхье хьалхе лелаеш, тІадалла гІулакх дизза кхоачадеш, моллагІа чоалхане болх сихем дикен чакхбоаккхаш, цхьаннара массацеда хьокхам гойташ хьабоагІа мехкдаьтта доах операторш Н. Ф. Киселев, Т. Умаров, оператор-замерщица Н. И. Никульшина. Фонтанни скважинашка хьожаш бахьаш юкъе дикагІа болх беш ба С. И. Щербаков, Л. В. Батюк. Бригада толамех доакха даьгъа кхоач социалистически яхье хьалха латтарашка

Къаьстта дика къахьегама толамаш даьхад бригадерча мехкдаьттахоша октябрь бетта. Мехкдаьтта даккхара плаш кхоачашъяьй 102 процент. Планал совгІа Даьхенна деннад 257 тонн мехкдаьтта. Сентябрь бетта баьчча балха итогех «Малгобекнефть» НГДУ хьалхара моттиг яьккхай тха бригада коллективо. Тхона хьожакъй нахара карa тела Ше байракх, хьалхара ахчан совгІат а луш.

Тхоай коллектива къахьегама, мишта лакха мах барах дегаэ гІоздаьнаш, хьинар айдеяна, кхы а оасарегІа болх бе лаьрхІа ва бригадера хІара мехкдаьттахо. Из кхетаде йиш йолаш а да.

ХІапа аьлча, мехкдаьттахошта юкъе хьалхара моттиг яккхара кхоачалбеш алкха керттера болх дика лелабар. Цунца цхьана социалистически яхьа итогаш еча лоархІаме эц юкъарча вахаре хьинаре дакъа лацар, балхен къахьегамен дисциплина, балха культура, рационализаторий болх, кердагІйола техника юкъейоалар, тийша аьнк гуддари дІадалара, политико-кхетама болх дикагІа вІашттІехьбаккхар, дукха кхыдараш.

Цу дерригие лоархІам а беш яьча итогех «Малгобекнефть» НГДУ сентябрь бетта хьалхара моттиг яьккхай тха кхоалагІча промысла коллективо а. Цун чота тІа да ерригача управлене доаккхачох ахалел дукхагІа дола мехкдаьтта.

Балтийски завода къахьегамхой патриотически болам къоабалбеш хьал а доацаш Даймехка Сийлахь-йоккхача Ноталон 40 шу дизара сийна керда лакхара социалистически декхараш тІанйцад тха мехкдаьттахоша. Уж сийленца кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба тха промысла а бригада а болхлой.

С. ЦИЧОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-3 кхоалагІча бригада мастер, цеха профкома председатель.

ДИКАЧА НАХАХ

ДЕГА ЙІОВХАЛ

Олейникова Анна Ивановнайца тхо вІашагІкхийттар Шеча Эскара цІерагІча колхоза баьцадаараш лeладеча бригаде йолча весокой чу. Анна Ивановнас болх бу моттиг я из. Шена, безаме я укхаза, дукха хІ йоацаш дилача уй тІера Іаний хьаж йоагІаш санна хет. Кора кІал шийн коврош а Іодахийта латт хин дан, наІар тІа хьатІаккхьччй кох дагІача доникача бІаре гаьнаш.

Душар халача тІаме шерех лаьца дале а Анна Ивановна сихлаш, мел дукха хало лайна але а бІаргашкара йІовхал дІаьцналац.

Безаме, иш бола ца нхалсаг хьалха сона бІаргагуш еще а, цІанкха а дега дацар сона цо нахел бала лайнаб, аьнна.

ТІом хьайнача хьалхарча деношка моастагІех лата вахар дай воцел. Цамогаш йолча шийн наьнаца цІагІа йиср. Аня. Цу хана ялхлагІча классе деша яІар из. Хала, мела хи яр, цІагІа ацар кІезиг-дукха а Іалашдар духьа школа йита а йита, балха яхар Аня. ТІом чакхбаллалца кхаш лeладеча бригаде болх бир цо. Дерригa а де дезаш хилар: лаьтта оахар, ялат дІадувоа, йол хьокхар, лахча доаккхар...

Бригаде Аня ханнара ялі йаІнг яр. Царга хьожаш вар ха яха И. М. Мелехов. Вокхача сага къахетар йаІнгех. хІаьта цо, а фу дердао, тІом массанена а вач боагІаш къайе хилча. КхувшйоагІаш йола йаІнгаш маІача наха беш бола хала болх бе безаш хулар.

Аня ина болашагІа дегІа ондагІа яр. Цунга хьежна дезагІа дола дунъ а тІадужар цунна. Вахаре дукха нийсденнад цунна. ХІаьта а цаІ дицлургдоацаш дага вахт.

Цхьа вокхача сагаца цхьана мехкарий Горагорске юхе йол хьожаш болаш йолхьинг каг а дена. Орджоникидзевски станице из тоаде яха езаш моттиг эттар. Байса хулаш латтар. Мала вохийтаргва из тоаде аьледтея довзаштеш тІехьа ваьнна? Вокхача саг ваха йиш йолаш вацар: цхьа йита йиш яцар йаІргаш, кхьацар, уж. ХІаьта йолхьинг а дацар тоа ца деш дита йиш йолаш. ТІеххьара ца воалаш Иван Михайловича аьлар:

— Аня, хьо ца йоде, кхы ваха сагIи вац. КІезиг-дукха уваарo хета-м мег хьона, хІаьта а хІана дергдиш.

Йолхьингах тоир дІа а ена, дегІ къайла арельдар Аня. Ала йиш яц из кхерагІар аьнна. Кхерар, дахьасехьа оаз е тата хезача хьалкхувсалора. ХІаьта ах наькъа тІа хьаьчача чарк дІа а яхи, ше фу дергда ца ховш йаІхар. Цул тІехьагІа ше а цецъювлар: мошала гІоерал дайнача айса йолхьинг хьальаІ а даь, чарх юха дІаоттаенна мишта кхьачар хай, кхаш. Цу байсан йолхьинг тоа а даь, цІагІа чу ца отташ кхай тІа юха яхар Аня.

Вахаре хала моттиг тІехтача из байса дагайох Анна Ивановнайна.

ТІом чакхбаьлар. Из чакхбаьнначa хьалхарча шера лелал долча йоІа паччахьалкхен совгІат — «За доблестный труд» яха медаль елар. Цу шера маьре а яхар из дукха ха йоацаш тІом тІера цІаенача зІамигача сагага.

1947 шера Анна Ивановна баьцадаараш лeладеча бригаде балха эттар. цу хана дена 37 шера укхаза къахьегаш я из.

ХьалхагІа гектарашца яр. хохаш лeлабора цо. 1951 шера гІулакхе хьожайир Анна Ивановна — пох учетчица йир. Тькъаь кхойтта шера учетчица а йолаш цу бригаде болх баьб цо. Шийн тІаьр юхь мо дика дова Анна Ивановнайна ше лeладеш хинна кхаш. Агрономал дикагІа хов мича фу е еза, мишта доал де деза баьцадаарешта.

ХІаьта шийн вахаре керттера дар лоархІ цо нахацара безам, царцара гІулакх ца доеш хилар. Езаш, лоархІаш я Анна Ивановна шоай колхозе, массане а сий ду цун.

Кхо бер да Анна Ивановнай. Даймохк безаш, къахьегама тІера долаш кхалкхедаьд цо уж. Кхоякхе а профессионально - технически училище а ляхха, болхлой ба.

ВоккхагІвола воІ эскарера 1969 шера цІавча гІоне МРО технически гІулакх деча станце балха ва. Анна Ивановнас колхозе хьачуводе аьннадар цунга. Раьза вац Александр: «Мама, Іа мо, дІа-юха а ца удаш, цхьан метте болх ба безам ба сага» — йоах цо.

ЙоІ маьре а яха Ялте я. Мальх еча комбинате балха я из. ЗІамагІвола воІ эскарера цІа а вена, шофер вар. Автомобильах аваро велар. Из бала а чубоалл дукха дайнача Анна Ивановнайна дер чу.

Соакха пенсе яхай А. И. Олейникова. Из беккъо бергига а шийн низ дІабеина яьннаб цо. Дайнеаш боккха мах баьб цо дукхача шерашка баьча балхах. Массехк медаль, загаргъаь варговоацаш дукха грамоташ тийннай цунна.

Салаіц боаьб ящга. ЙІатагІа дукха йоагІалалацар Анна. Ивановна. Массава а нахаца, массава а балха хинача сага хала да цІагІа ягІа. Хьалха ше болх баьча бригаде юхаера из.

— ЦІагІа йоагІалургйий со?—йоах цо. — ДІахьажал говзахьара вахар. Мишта тера йолаш, мишта хоза дах вай. ВІалла ца хиннача бесса лакха хьувкъаш, чуйбу кхашкара, дерригa ца дой а дукхагІдола балхаш тахан техника ду. Хьалха санна низ бене а, сона а бакъахьа хет кІезиг-дукха а деньа кхъедихьача.

И. ЭЛЬГУКАЕВ.

ХАНО ХАТТАРАШ УВТТАДУ

Бахача наьха дукхалахи лоаттамахи, цар кхоачашлеча балхеи е уж Іалашбара боарамах а йоза сведенеш халиъна хьал-таро хІахо дакхьалара, планирована яра база я. Цу гІулакха, правительствас аьча решенегІа, боккха социально - демографически тохкам бергба бахача наха 1985 шера 1 январега кхачалца йолча хане. Тохкамо чулоацаргба городашкен юрташкен бехача нахах 5 процент.

Бахача наха хІанз бергболa социально-демографически тохкам вай мехка дукхьашха беш ба, политически халкъбовхамел лоархІам боккха ба цун. Цу тохкамах хьахиннараш чІоагІа накъдаргда дегІаенача социалистически общества социальни демографически процессаш Іомаяра.

Бахача наха тохкам бергба хІара дезалхочунга хаттараш дарпен оттаьча программагІа счетчико лаьрхІа кийчъаьча хаттарий листаш тІа жопаш дІаяздарцеи. Программа дерригa хаттараш боккха социально - демографически халкъбовхамел лоархІам болаш да.

1985 шера халкъьага хаттараш дара программа тІа. Ерригсоюзни переписаш еча хана а санна, дукха традиционни хаттараш увттаду демографаша: «хаттарий листа тІа хьалхагІа хІаизаьча дезалхочунцарча отношенетаро лу тохкаш болча бахача наьха хІара дезалах дегъа йоазош де, дезалий лоаттами боарами къоастабе. мел бераш да, дезала чуIеча моттига хьалаш мишта да, кхьзола дешаш къовстаде.

Тохкаш болча дезала хІара дезалхочох лаьца белгалонаш ерга хаттарий листа тІа: маІа саг ва е кхалсаг я, мел ха яьннай, малагІча къамах ва, образовани мел лай, мар-сесаг долаш бахий.

Хаьех йола даннеш къаьстта лоархІаме я баха нах бебара процессаш Іомаеча хана, хІаьта кхыча социально-демографически даннешца цхьана тарйнча цар Іалашдергда перспективена къахьегама ресурсай балансаш оттаелга. ништа лоархІаме я уж деша даха ха йоацача берий учрежденешна перспективе мел бераш, юкъарча дешара школашка мел дешархой, пенсионераши бахача наьха кхыйола группаши мел хургъя къоастадара а.

Мар-сесаг долаш бахий яхача хаттаро хьахьокхаргьа дезал вІашттІехьбалара процессаш, прогнозаш айтаргья бераш мел дергда а баха нах мел бебаргба а хара.

Вай мехка дудаьнъе Нохч-ГІалгІай АССР-е а. бахараш дукхача къамех бола нах ба! Вай автономни республике бахача наха юкъе ба 40 тайп-тайпарча къамахи народностахи бола нах. Керттерчех нах дукхагІа болчех къамех доархІаш ба: нохчий, эрсий, гІалгІай, украинцаш, таьраш, жугатий, эрмалой, хІарий, гуржий, азербайджанцаш. Дагестана народносташа кхыдараш.

Цу хьадашка лоархІаме я хІара къаьсттача къамах дукхалахи лоаттамахи йола даннеш, кхыча хаттараштa тийннача жопашца цхьана тарйнча, цар йиш хулийтаргья баха нах бебара этнически факторaш къоастае, къамаши народносташи социальни культурни дегІаахара даьнъе хинна хувцамаш дашка, социально-демографически дегІаахара, кхыча аспекташта духтІадовла.

Образование, профессональни кийчон боарамах йолча сведенеша, юкъарча дешара школашкарча, ПТУ-шкарча, юкъерча лаьрхІа йолча дешара заведенешкарча, ВУЗ-ашкарча дешарах лаьца яьча белгалонаша хьахьокхаргда бахача наьха къаьст-къаьстача къамийн социально - экономически группай образоване боарамех, техника прогресса наькъа ераш, хІара къаьсттача къамах мел нах да массехк. Тохкаш болча дезала хІара маІ-сесаг ерга цІерий дешара говзалашка юкъе къахьегама ресурсаш лоархІаш а.

Городашкен юрташкен бахача наьха миграци Іомаяр духьа, тохкам беш болча хІара дезало жоп лу цу моттиге мел йІаьха ха йоаккхаш бах яхача хаттара. Цу даннеех пайда эцаргба миграционни потокаш тохкача хана, хІаьта из боккхача лоархІаме да мехкен цун къаьст - къаьстача регионийн производительни низаш дегІадоаладара декхараш кхоачашдара.

Кхы мел дар дІадаьча, тохкаш болча дезалий 18 шу даьнна а боккхагІа а болча дезалхоша шоашта хетар хьаартда цоаш лоархІамегІа а хьалхарча ягІаьнца къоастаде дезаш а лоархІаш долча социальни дешай хьакъехьа [illegible]

Хаттарий цу группана тийннача жопаше городашкен юрташкен бахача наьха тохкаш йолча группай кхыча социально-демографически даннешца цхьана новкъостал дергда вахаралоархІаме социальни декхараш кхоачашдара.

Шоай аргІанна, мехка, областий, крайй, АССР-ий плановни боахами организацка, Іилман учреждений социологашка а кхоачаргьа бахача наха бергболча тохкама программа тІара общественни группашта база нах бехкьабаларах, къахьега ха йолаш болча бахача наха болх барах, мелара ешар хІатІадоагІача моттигех, дезалхошта а Шарча хьакйцача тохкаш болча бохлочун, гІулакхерча сага, колхозхочун дезала а юкъера лаьрхІача хьатІадоагІачун боарамах — йола лоархІаме сведенеш.

Классови структура цун хувцамели совгІа, социальни хаттараштa телача жопаша йиш хулийтаргья [illegible] хилалла даргдоаца рузкъа хьатІадоагІача хІара моттиго дезала бюджете лоаца дакъа мелла-д ха: алапе, пенсеша, пособеша, стипендеша, шоаш хьабеча гІонна болча боахамтера хьатІаухарепше, хІаьта кхтта хоаргда тохкаш болча дезале иждивенцаш меллаІ а. Уж сведенеш эш дезалий хІара сагех тІайоагІа доход меллай хара, общественни потребление фондий расчети планировании яра, цхьацадола лоархІаме социальни декхараш кхоачашдара.

КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленуме ше къамаьл деш, новкъоста К. У. Черненкос белгалдаьккхар, «даьрий итогаш еча хана хадданзеи кІоергтея анализ е еза вай воай ерригa йоккхий социально - экономически программаш чакхъяккхара лeлама. Масала, Кхачан, Энергетически сайна ерий.

Къаьстта уйла тІахкийта езаш да хІанз керда шийтталагІа пятилетна кийчъелга. Кхы кІезигагІча лоархІаме доацаш да укх гарггарча итташ шерашка мохк дегІабоалабара бІарзегІа йола проблемаши перспективаца белгалъяр».

1985 шера бахача наха социально - демографически тохкам бара лоархІаме сведенеш лургья уж дерригa декхараш кхоачашдара. цун итогаш лара а хинна дІаоттаргья мохк XII пятилетке йІаьхагІча перспективеи экономически социальни общество дегІайоаладара планаш кийчъеча хана, хьахьокхаргда дегІаена социалистически общество хьалъеча Коммунистически парте кулгалца советски халкъо даьха Іалаьмате доникхий толамаш.

А. ТОЛУБАНОВ,
НГІАССР статуправлене бахача наха переписаши тохкамаши дара отдела начальник.

№ 19 йола «Агитатора блокнот»

Кепа а теха арельнай КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандай агитацеи отдела «Агитатора блокнот» яхача журнала тиъестагІа номер. Цу тІа арельнай «Октябра гІулакх дахаш а лоттувлаш а да» яха КПСС обкома лекторски группа кулгалхочун исторически Іилмай кандидата Ю. Маревченкова, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 67 шу дизаре хетаь статья.

«Чечингушавтотранс» яхача объединене начальника Е. Надирова дувц журнала оагІош тІа автомобильни транспорта балхахой шоай профессиональни цІейна наькъа мишта болх. 1984 шера 29 октябре белгалдоаккхаргда комсомол хьахиннa дІ. Цу Іальмате лоархІамеча деша кетаяь я «Мехка къона дай» яха статья.

Укх шера 28 шу дуз цІинхезача Москва - Сортировочни депо къахьегамхдара гІулакх коммунистически делалара тІехьара болам хьахинначa дийнахьа денз Исторически Іилмай кандидата Н. Александрова «Хьалхашнаькъа дІахьежараш» яхача статья тІа лаьрхІа дувц вай республике из патриотически болам дегІа мишта уж а шер мишта лу а.

Журнала оагІош тІа я Нохч-ГІалгІай историе, социологе, филологе Іилманий тохкама института Іилман балхахочун Т. Кадыровай «Цхьан эшоаш гІулакхаш, йоакхо ю хІамаш» яха статья.

МЕХКДАЬТТЕН ГАЗИ: «ГЕНЕТИЧЕСКИ КОДАШКА» ХЬЕЖЖА ЦАР МОТТИГАШ ХЬАЛАХАР

Мишта хиннад хилнете мехкдаьттен газа? Мел йоаха уж углеводородаш лаьттан чеиашка? МалагІча зацонех эволюционизировани ю уж йоаккхача моттигашта хана геологически масштабе? Уж хаттараш да дукха шераш хьалхагІа дика тохкамхошта сатем ца луреш. Царех цхьахаьргахьара лаьца советски Іилманхоша шоашта хетар аьннад дукха ха йоацаш М. В. Ломоносова цІерагІча Московски паччахьалкхен университете хиннача конференце. МГУ профессора Соколов Бориса дувц.

ПРОТОМЕХКДАЬТТА: ТАРАЗ МАЛАГІЧА ОАГІОРАХЬА ДЕЗЛУ?

Каьстта цхьа бІаьш ах бІаьш шу дуа углеводородаш промышленни хьесапе хьальъяха йолаелча дена. Цу юкъа лаьттан ченашкара хьалдаьккхад 60 миллиард тонн гаргга мехкдаьтта а 30 триллион кубометр газ а. Мехкдаьттен газ доалла 30 эзар моттиг хьайиллай. Цхьабакъда, хІанзалца цхьан уйлан тІа сецабац Іилманхой уж эттара лоархІамегІа йола пайдана оахкалаш хьахилара деша. «100 шера тІом» латт биосфера продуктех мехкдаьтта хьахиннад ядараштен Лаьттан кІоаргача зонашкарча веществаех из хьахиннад аьнна хетараштен юкъе. Цунна нийса жоп даларах тийша хургда цар керда моттигаш хьалахарен уж мел дукха йовхк харен [illegible]

Лаьттан исторе чухь мехкдаьтте хьахилара эволюциене хетаь яь дукха ха йоацаш Московски Паччахьалкхен университете хинна Ерригсоюзни конференци. Цига дакъа лоацаш хинна дукхагІбараш мехкдаьтта органически хьахинна хилара позицеш тІа латтар. Эггара тІехьагІа даьча тохкамашца цар хьахьеккар, дукхагІола мехкдаьттен Іалама газаш фордий, океаний, ламий бух тІа а юкъеш Іоаш йола лаьржа органически вещество эргалара чотагІа хьахулаш хилар. 90 процент совгІа йола органически веществаш хьахул бактерей хьесаперча яйнача кагийча микроскопически организмех а хІаьта иштта фитозоо-планктонаца лоархІача сийна-баьццарча, баьццарча, диатомови водорослех а кхыча организмех а. Царех цхьаьраш миллиардаш шераш хьалхагІа яьхай Лаьттан тІа. Континенташкара доагІача хиша укх тІеххьарча 400 миллион шера хьехкахьа йолаьь тІайоала хІамаш дукха кІезигагІча лоархІаме а керттерча даькъе газ хулийташ в я.

ТІехь-тІехьа дукхагІа бекъдеш да мехкдаьттен газ хьахулача вещества биосфераца буваам хилар. Цунах массехк лоархІаме хІама доалл. ХІана аьлча, биосфера лаьттан тІа геттара шерa, аьлча в. хий мел долча метте. ДІаьржа я. тІаьхха Іов мехкдаьттен гази доалла дІаьржа органически вещество. Из процесс дІайолаешай 3,5—4 миллиард шу хьалхагІа, биосфера хьахиначен хІанз а тІехьа хьахулаш йолчен хана. Бокъонца бакъ а хинна дІаэттад мехкдаьтте хьахилар массеметте а массала а долаш да аьнна советски Іилманхочоа академика Иван Михайловеч Губкина (1871—1939 ш.) хийттараш. Бурув детташ скважинаш яьхача, вещесташ чуйийлача фордий бух тІаре. массала а яхар мо, аьттув бийнаб дукхалга диллача тайп-тайпарча боараш Іайна мехкдаьттен газн лахе.

ЭВОЛЮЦЕ ЗАКОНОМЕРНОСТАШКАРА ЛАХАРА ЗАКОНОМЕРНОСТАШКА

ТІехь - тІехьа дукхагІа бакъьеш я воаккхача советски Іилманхочо Николай Вронниславович Вассоевича (1902—1981 ш.) кийтъаь мехкдаьттен газа хьахилара стадей концепци. Вух ухача породех мехкдаьтте хьахилац мехкдаьтта хьадергдола органически вещество лаьттан ченашкара температура Цельсех 80—120 градусага кхаьчача моттиге 2—4 километр Іочукхоаргъелча мара. Цу областах мехкдаьтта хьахула керттера зона аьнна цІи тиллай. ДІахо Іочукхоаргъелча, температура лакхагІа — Цельсех 150—250 градус йолча зоне кхоач уж (4—6 километр а кхы кІоаргагІа а). Иштта кІоаргаш мотте мехкдаьтта хьахила доладеча, цунца сиха газ а хьахила йолалу.

Цу тайпара мехкдаьттен газн хьахилар йоххалуш йола хІамаш кІоаргга лаьттах Іочуахарпсе уж чІоагІа йоаххулш хиларден дувзадена да. Цудуьа да хІамаш йоххалуш Іобухъухача, Малхбузен Сибарегіе, Прикаспийски бер, Персидски Мексикански заливаш санна йоача йоккхийча моттигашка тоьал дукха газн мехкдаьттен доаллаш хилар.

Мехкдаьтта хьахилар — из я мехкдаьтта гергдола йолча органически веществаш дукхалахи дикалахи тийша хинна ца Іеш. уж кІоаргъаларен йІоахъаларен боарамах а тийша йола йІаьха исторически процесс. ХІанзара дукха газа мехкдаьттен доалла моттигаш Іомаяро хьахьекхад. уж ерригаш а 5—10 километрад бІтаагІа боацача лаьттан тІоаьо Іочуйнаьй миллион шера 80 метр совгІа сихагІа хьахиннен породаш хилар.

Геттара сиха йІоах а луш лаьттанца иштта сиха почоалаш хІаьр. лаьттан чкъора белгаларча тектонически зонашка мара хулаш дац: рифтовни геосинклинальни чукхийттача моттигашка (уж чукхийтта моттигаш хьахилара механизм укх эггара тІехьарча хана мара гучадала доладеннадац). Чукхийтта рифтови моттигаш лархІа мегаргйоаш я, масала, Байкал яха Іам. Суэцки залив. Геосинклинальни чукхийттача моттигех лархІа мегаргда Средиземнии Іаьржен фордаш. Мексикански залив Индонезе фордаш. Уж ерригa акваторен газ мехкдаьттен тела. 5—15 километр сома йоккхайнача хІамаех хьахинна а дукха а дукхагІа мехкдаьтта доалла а йоккхий моттигаш я.

Йоккхаеннача хІамаех хьахинна лаьттан сома тІоанаш дІоххаллара геологически хьалаш тахкаро хьахьекхад. цхьан хана йодача шин процессаца дувзаденна из хилар. Цхьан оагІорахьара. лаьттан чкъор оазалар (дІа-юха далар) бахьан долаш хьахиннача тектонически негарий зонаш хьахиларца. ХІаьта вокх оагІорахьара — йоккхаенна хІамаш дІанийнача лаьттан сомача тІоан къоага чурен кІалхарча доакъошкарен гІоаргІа кхохка а денна айлуш долча, хих, водородах, гелех, углекисли газах, метанах, цхьайолча кхыча компонентех латтача тоатолаца. Массехк бІаь градус температура а йолаш доаца цу ратоло тектонически негарий вонашка гІоала чекх а дулаш. Йоккхаенна хІамаш уш бола лаьттан сома тІоа йІохбу, органически вещество «кхачара» гІо ду. Цу цхьан хана цо вІашагІъяьу тІоана юкъе хьахулаш йола коачен газовни углеводородаш, мехкдаьтта тергдолаш йолча породашта хьгера хьа а йоахаш, юкхеторски горизонташкен «боангашкен» дІачуухийт уж.

Цу тайпара, чІоагІа лоархІамеча дешига кхоачаш латт вай: мехкдаьтта доаллаш хала кхо хІама шоех цхьана доаллаш дола тІомеаш мара — лаьттан чкъор сеттача хьалашка отлоненеи Іоаяр, цар тоьал дукхал, хьальйлуча газакоачала тоатолаша йІоахьара ига Цу генетически вонах пайда эцанза барга лахара гІулакхаш лeладеча хана.

(АПН).

ПАЙДА—МИЛЛИОН

Ножай - Юртовски районерчу Калинина цIерагIча колхозо шератара шу массаза доал чIогIъю цуй экономика, цуй 9 юрт тоаю, хиддаза лакхъю хIара колхозин деззала хьалтаро. ХIьта дерригa а сендухьа да аьлча: из ла, тоаденна вахар цсай хилар шоаех тайпа долга колхоза членашца кхетадаьлаь. «ДикагIа къахьеге — дикагIа дахаргда» лхаш девиз а йолаш болх бу цар. Цудухьа денгара ди массаза доал тоаллу вахар, ланиллу колхозхой къахьегамах теда мах. ХIара колхозхочун цIа мел эшар чудолаш да; хIанзарча тайпарча дикача наькъаша вIашагIтоьхавайолийт юрташ, цига хьалтуатт школай, медицински пунктий, тикай, клубий керда зданеш, тайп-тайпара производственни объекташ.

— ХIьта вIалла дукха ха йоацаш а тIехьа селлара гIирсаш хьалде йиш мича яр ткога, — йоах правлене председателя, коммуниста Нажмудин Аласханова. — Масала, 1978 шера, колхоз рентабельни боахам а хиина дIабоалабенначе хана, 43 эзар сома пайда бир цо. Цу хана из а во лацар, хIьта а цу ахчанца, оалаш ма лаьрра, дукха гаьна воладургволаш лацар.

ХIьта а керттердар даьлладар — колхозхой тIийшар, шоай боахама керттера дакъа — тхьамка леладелга — дика къахьийгача чIогIIде йиш йолаш хиларах. Духхьал тхьамка да йоккхий йоацача цIьаза гектарал а зIамагIа йолча лаьттан чIегилга тIара (из миссел мара йоаца участок а кха лоархIаш я доамашка) дукхагIа пайда баккха йиш хулийташ йола культура, Ухх тIеххьарча ялх шера тхьамкий кхашта 20 гектар мара IотIакхийттанц, хIанз 150 гектарага кхачад уж. Цхьабакъда, цар тIара доход 25-зза совгIа дукхагIа хиннай къахьегама оасарле лакхъярах, культурана Iунал тIехь - тIехьа дикагIа дарах. Из бахьан долаш чIогIа лакхбелар хьувнъам а. Масала, 1978 шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача окъача тхьамкий лардий 17 центнер гулийр, хIьта соахка 31 центнерга кхоачаш лакхбелар хьувкъам.

— Цу маьхерча техническа культура 35 центнер якхха дага да тхо ухх шера хIара гектара тIара, — цу дешах чIогIа тоам хиина йоах Н. Аласханов. — МалагIча тхьамкий? ТIехдикача, къахьегамах боза мах лучa. ТIаккха цIена пайда миллион сомага кхоачаргба, вешта аьлча, ссахка баьчул шозза совгIа дукхагIа хургба.

Цул лакха бала йиш йоацаш бола из? Бац. Хьалха латтача бригадаша хIанзле а даьхад дукха а доккхагIа толамаш. Масала, Алиев Хумайда бригадо ухх шера а гулъяьй 25 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 47,8 центнер екъача тхьамкий лордий. Кхычеттел эттара тIехьаюсаш хинначa, ухх шера къона бригадир Вирапен Ювназ керте эттача бригадо а гульяьй 15 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 25 центнер тхьамкий еньача лордий, хIьта из соахкарчул 500 килограмм дукхагIа хул. ХIьта цо дог тешадеш тхьахьох, цу лоаман колхоза тхьамка леладерий пайда эшачe диса, хьувнъам эIехо лакхбергболаш, хIьта тедче, доходаш алсамйоахаргйолаш дола кхоачамаш ихы а дукха хилара.

Цунах ихы гIа а теш хьо цхьанцаболча тхьамка леладераща доахача толамашка хьежача. Масала, Масуева Эхирата, Ясакова Яиане, Мааева Розас, Хасметова Матус, кхычар хIара гектара тIара тхьамкий еньача лордий 50 центнер гульяьй. Цудухьа цар къахьегамах денна ахча а да дукхагIа — хIара бетта юкъера лаьрхIача 500 сом совгIа.

Ахчан доходаш йоккхий хиларо колхозага йиш хулийт колхоза цхьаькха лоархIаме дакъа — хьайбай боахам дегIабоалабе хьажа а. ХIанзле а 1000 совгIа бежан да колхозе. Дукха цар яхаш, дика мича хул — дукха да помесной; кIеанга продукт луш дола доахан. Ухх тIеххьарча 2—3 шера боахамо племенной балха, доахала фу тоалара чIогIа уйла тIаахийта баьнабале а. ХIанз Iулаца кIезига даьц сиващиа фух дола хьайбаш. Цудухьа цо йиш халийтай дулх меттел, шура а дукхагIа яха. ПланагIа 1000 килограмм лакха ваача меттe, соахка хIара Iаттагара 1400 килограмм шура лькхар. ХIьта ухх шера нийс бетта яьккхай беттача хIара Iаттагара 1350 килограмм шура (доамарча Iулацара 200 етт Iаьсий кхоабаш ба). Цу тайпара, хьатIадоегIача шера боккъонца таро п дукхьальха цхьа эзари ах эзари килограммаш тIех шура яккха. Хьайбаш леладераща дош деннад ухх шера паччахьалкхенга 1650—1700 центнер, планал 100—150 центнер дукхагIа шура йоккa. Нийс бетта ехкай диначa сортех йола 1359 килограмм шура. Кхачашъяьй паччахьалкхенга дулх доахара план а.

Сево юхадийттад племенной хьайбай боахам дегIабоалабелга? Эттара хьалха, эшаш йола помещенеш ца хиларо, племенной болх эсала хиларо, хьайбай кхачап рационе кхоачамбоацарап хиларо. ХIанз уж дешаш лаьрхIа уйла тIа а йохийташ дика къестадеш да.

Ухх шера колхоза правлене лаила хьалъяьй 200 Iаттан 170 Iасилган лаьрхIа хIанзарча тайпара йола хьайбаш леладу комплекс. Ухкзара серига къахьегама процессаш механизированни я, хьайбаш леладераша лертIа салаIара, цар дешара а профессиональни говзал лакхъяра а эша дика хьалаш вIаштIехьлаьхад. ХIанз доахаша дехка доакъараш а кийчде йиш хургъа. ХIанз эттара хьалхара, ишттa свиаци фух дола 100 шин ийцад колхозо — царгара дIадолеала лезаш да дикагIча фух дола ферма Iул.

ХIанз тоьал доакъар даргдац 1360 гектар йолча лоамарча цоашнара. Цудухьа 280 гектар люцерна, 100 гектар силоса лаьрхIача хьажкIий, хIьта ишттa вIашагIъэбаь кеп, рожь, рапс дIайийнай колхозо. 60 гектара тIа да рапс. Духхьашха дIайийнай колхозо доакъара свеклаш а.

Таханарча дийнахьа вIашка а теха дIаоттальй 1400 тонн йол, 1100 тонн силоса, 365 тонн сенаж, 250 тонн ча. Силос кхы тIа а дIайоллаш латт.

— Доакъар Iалашдара вIашагIъелла механизированни подрядни звено а тха коммунист Абдул - Мукимов Абухьасан керте а волаш, — йоах колхоза председатела. — Цунна цхьана хаддаза терко ю оаха лоамарча деригача нийсе а бригадерча доакъараш Iалашдеча звеньяй (хIара бригаде цхьаьца звено къоасталь).

Технически дика кийчъяь я доакъар Iалашдеш йола подрядни звено — цун я нийс трактор, йол хьовха 4 машина, ужал пресс - подборщикаш, шинь трактори йолхьинт, сеялкаш, культиваторш, доакъар кхезаран кийчдаран хилаьза яргйоала кхыйола техника. Овсаре болх бу тракториста Ахматов Хункурпашас, Алмагомедов Ханпашас, Хасметов Нурмохьмада, хьвиар долча 80 шу даьнача аргIашдето Ахмаров Ювназа. ХьалхагIа а санна лоамарча мангалхой яхье хьалха латт опыт йола Мусаев Джунайд, Мовсаров Iийса, Михеев Мовлади, дукха кхыбараш. Кхычеттел кхача босешка а хIара денна 0,5 гектар буц хьохь царех сагo, хIьта сезоне 100—150 центнер тIехдикача аьла кийчъю.

Шортта гIожа, моша, фуражни доакъар долаш болча хьайбаш леладераша шоашта хьалхашка денхар оттаду ухх шерре а хIара Iаттагара цин эзар килограмм шура якккха а ши эзар центнер совгIа паччахьалкхенга йоккa а. Дикa дукхагIа доахаргда дулх а.

Цунца цхьана салларaш леладелга а дегIадоаладу колхозо. Ухх шера 2000 килограмм чилла бурилгаш ехкай цо паччахьалкхенга. 50 эзар сома доход а йоашхаш.

Миллион сома цIенача пайдо колхозага йиш хулийтаргья гIирсаш хьалдара темпаш сихье. ХьатIадоегIача шера болх бе йолаялийта лаьрхIад ихы а хIанзарча тайпара школа цхьа здани, юртара клуб, 3 тика, 2 медицинско-акушерски пункт. дIахо кхы а дехкаргда наькъаш.

Хьаз мел кхеть хIамаш шоай метта лоаттаа аьнна партеи правительстваи 'ах решени кхочаш а еш, цех хьалъе лерхI колхозо ше леладеча сомий бешара баьнкха а хьуанагIара эрий тIабъьнар гулбеь а сов чакхбаха. Из а да иштта лакха доход тергIола боахама цхьаьнха дакъо. колхоза бешара ухх шера паччахьалкхенга ехкай 1000 центнер Iажий 30 центнер боча бIарий. Иштта да Ножай - Юртовски района Калинина цIерагIча колхозо мехка Кхачап программа кхоачашъеча лоаца дакъа. ХIьта из шерре-шера доакхагIа а хул.

П. ХАЛУХАЕВ.

1984 шера нийс бетта хьайбай продукташ дукхагIа яхараи кийчъяран колхозаша, совхозаша леладеча республикански социалистически яхье котьальнар а даьрхIа Нохч-ГIалгIай АССР Сийлен унга тIа яьккхай «Назрановский» совхоза.

Из толам боаккхача хьинаре къахьийгарех цаI я Наьсар-Кертера ферма коллектив. ХIара кхоабача Iаттагара 1680 килограмм а йоаккхаш планагIа дукха йоагIiачуя совгIа 90 тонн шура яьккхай цига хьайбаш леладераша.

Ферма доаркашта юкъе лаьржача социалистически яхье хIара Iаттагара эттара дукхагIа шура яьккхай Темирханова Маржана — 3120 килограмм, Сагова Марема — 3000 килограмм. Карара шу чакхдалалехьа из хьокхам 4 эзар килограммага дIанхоачабе гIерташ шоай низаш тIадерзадаь къахьегаш я Темирханова а Сагова а.

Дукхача шераша цу цхьан ферме къахьегаш шоаш караерзаь балха опыт камаьрша дIалу цар къоначa доаркашта. Дукха ха яц мехкарий Темирханова Зарета, Гаагиреева Тамара, Муцольгова Курбика, кхыбараш цига балха баьхка. Хьалхалаттача доаркай опыт хьа а эцаш, дIаболабаьб цар шоай къахьегама никъ. Мехкарашта юкъе ший декхарех дика лоархIаю Гаагиреева Тамара. Цунца нийсбала гIерташ къахьегаш ба Зарета а Курбика а.

СУРТА ТIА: «Назрановски совхоза Наьсар-Кертерча ферма къона доаркаш (эрдетьара аьттехьа) З. Темирханова, Т. Гаагиреева, К. Муцольгова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А

— Аз хьехача классера бераша библиотеке книжкаш дIачуденнадац аьнна бахьан а даьнна, отпускагIа доагIа ахча хьа а на луш витав со школа директора М. Беринхоевас, яьздьдир ше редакце дайтача письмо тIа Назрановски № 3 йолча юкъерча школа хьехархочо С. Патиева.

Из письмо, цунга хьажийтар а, цунах де доагIар дайтар а духьа редакце дIадахьийтадар НГIАССР просвещене Министерстве. Цу хьакъехьа министра заместитела Г. Кучеренкос тхога хоам бу: **«Къахьегама долча административне бокъо яц отпускагIа доагIа ахча тIехьадаха. Назрановски № 3 йолча юкъерча школа директора М. Беринхоевас дьр бокъо йоланд хIана дац.**

Министерствос декхарийла дьй Назрановски халкъа дешара отдел хьехархочо С. Патиева отпускагIа доагIа ахча дIадала а из бокъо йоацаш сецадаьрам бехктокхаме.

Доазол дехьара

Революци герза мидаца лораяр американски империализма агрессе бала начбенача Никарагуа халкъа керттера декхар да. МоастагIчунца ловттабеча къовсаме дакъа лоац къаьна а къона а мел волчо. Сандинистски халкъа эскара бIухоища оагIув оаIох а теха латаш ба халкъа милице добровольцаш а хиина дIаэтта мутIарера боллалой ахархойн. Цар турпалаша санна юлабетт хьатIагIерта контрреволюционераш.

СУРТА ТIА: «милисианоса» отряд.

АДН — ТАСС телесурт.

Социалистически содружество

ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВА ДЕКХАРАШ ДА КХОАЧАШДЕШ

1971 шера социалистически экономически интеграци Комплексни программа тIаэцарца дикалга дIадлача керда этап дIайолаеннай юрта боахам санна дола экономика лоархIаме дакъа а чулоацаш СЭВ-а членаш долча мехкаша дукхача оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дегIаккхувлача. Содружества мехкашта эшараш тервал а деш, юрта боахама дакъе цхьана гIулакхаш леладара йолча СЭВ-а Массазарча комиссе юртбоахама продукце цхьадола тайпаш 1985 шерага кхачалзьа лахарех дохкарех перспективаш а хIьта иштта цу мехкай юрта боахама материально-технически база чIогIъяра наькъаш а белгалдаьд.

Цар айхха цхьана чакхдоаха гIулакхаш толаме лел, масала, сортовой фуи сажепаши кхеяра специализаци ела, ветеринари препаратaш кийчьеча, доахала, хьакхоачий, же племенной материалах вIаши пайда эшача. Къахьегам бекъаро таро лу цизаши средстваш кIезагагIа дIа а ухийташ, сихагIа, эффективнегIа доккхий толамаш даха. Масала, сортах дола фуи кIаIогIа материали кхеяра специализаци ярах йолча согламенега хьежжа цхьан хаина 45 культурана деш белхаш да. СССР-а специализаци ю, масала, гурахьа дувча кIиш, хьажкIий, генарий, цхьайолча мхича культурай фу кхедара. ГДР-а — бIаьстан юхье бува мухх, Полышана — шекара свеклайя гурахьа дувча рожен фу кхедара.

Селекционераша хьадаьча дикагIдолча сортех пайда эцаро хIара гектара тIара боала хьувкъам 5—10 процент лакхбу. Шерра дIадаржад гурахьа дувча кIиши генарийн советски фу, польски кьакха фу, хIьта иштта УССР-е селекционерашна бIаьстан рожа бувча мукха фу. ХIанз «безостая», «мироновская», «ильичевская» яхараш санна йолча кIиш советски сорташа а цар ларда тIа хьадаьча моттигерча гибридаша а ВНР-е кIа дIадувча деригача лаьттаех 80 процент дIалоац, ГДР-е — 60, ПНР-е — 15, ЧССР-е 75 процент.

Хьайбай боахаме СЭВ-а Массазарча комиссо низаш импорта эшача племенной материалаца кхоачам бира, йоккхий рентабельни фермаш хьаяра тIадерзадаь да. Масала, НРВ-еси, ГДР-ои данъа а лоаьаш Советски Союзе хьалъяьй 10 эзар Iасилг хьалкхедаран чуоттадаь лоаттадарай йола 20 комплексе. СЭВ-а Комплексни программага хьежжа хьаьчa коа тIарча оалхазараштa йолча дунен халкъашта юкъерча тIахьожама-тохкама станце коа тIарча оалхазарий къаман генофондий мах бу. сообщества мехкашка коа тIарча оалхазарий боахама продуктивность лакхъяра гIо да.

Юрта боахаман хьуи боахаман комплексни механизаци яр духьа техника дикагIйолча образецех пайда эцара ларда тIа вргаьнкха тоальй машиний дунен халкъашта юкъера система. Хаддаза тоеш йолча ду система гIо ду вIашин еш йола поставкаш шеръяра. Вежарашка долча мехкашка болх беш я, масала, советски тракторашн хлаташ чуэца комбайнаши, ГДР-ера йихьа боаха бетта установкаши силос йоала машинаши, ЧССР-ера коартолаш дIаюв машинаш.

Социалистически мехкий специалисташен IилманхошеI цхьана къа а хьегаш кхоачашду цу тайпара юрта боахама химизаци яра, мелиоративни гIирсаш хьалдара, юрта боахамах йола Iилма-технически информаци теладунен халкъашта юкъера система эргаьнкха тоаяра декхараш. СЭВ-а стандарташ я кийчъеш, белгалла аьлча, юртбоахама машинашта, белгалью доахален коа тIарча оалхазарийн дикален продуктивностен параметраш.

ХIьта цхьана деча тохкамий эффективностах лаьна аьлча, практико къаьхкачох, масала, биологически Iилма дегIаккхувларех цуьна карагIдувлараш юрта боахама юкъехкахьарех даькъе цхьана леладеча гIулакхаша кIезига йоацеш экономически эффект лу. Белггала аьлча, социалистически мехкий Iилманхоша хьальча хьайбаш сидадоахача стимуляторашa Iаьсашта 10—15 процент дозал тIаккхетийт, хьалхарчашта — 10—20 процент, хIьта, цул совгIа, чуоттадаь лоаттадеш йоаккха ха 5—10 ди лоацъю, тIадетталуча дозала единицага дIадодар 5—15 процент лоxду.

Дукха да юртбоахама даькъе цхьана леладеча гIулакхашта йолча СЭВ-а Массазарча комиссе гIо дарца кхоачашдеш дола декхараш. 80-ча шерашкара цуи гIулакхаш тIадерзадаь да социалистически содружества паччахьалкхенаша дIайолаенначa кттшерeнах цар интенсивни производственни Iилма-технически кооперации хула юкъ яра тIаберзабаь лелабеча юкъарча наьнъа лоархIаш йола юрта боахаман кхачан промышленностен цхьана гIулакхаш леладера вIаьхкача ханара целевой программа кхоачашъяра.

Юрий ВОЛОСОВ, юртбоахама Iилмай кандидат.

(АПН).

Калейдоскоп

ТЕЛЕВИДЕНИ — БЕРРИГАЧА МЕХКА ГIОЛЛА

Ухх шера 20 шу дуз эфиопски телевиденe. Бакъда, 1974 шера халкъа революци хиалалца йолча хана сийна экран сийрдаьвалацар пхи эзар бокхийча помещикийн аристократийн цIеношка мара. Ухх тIеххьарча ханалиа вешаин йора мехка столицанех 70—100 километр мара.

Революци котьалдарех моттигера телевидени — санъердама средство хиина ца Iеш, цуй тайпара лектори а хиина дIаэттай. ХIара денна еча передачашта юкъайнккьай марксистско-ленински философе теорех, Iилмай социализма хардех лаьнна еча беседай циклаш.

Аддис - Абеба — Джимма яха керда ретрансляцонни дини бахьан долаш Ноффа яхача къулба - малхбузехьарча провинцерча пах балаеи кхы а вордI пунктерча наьха таро хиннай столицера еча передачашка хьажа. Ухх гергтарча хана болх ба йолалургъя кхы а 10 ретрансляционни лини. Цу тайпара, мехка ерригача 14 а провинце кхоачаргья телевидени.

(АПН).

[illegible] НУВХЕХ ЦIЕНБАР

Непала туризма министерства викало хьакхайкадаьд, дунен тIа эттара лакхагIа болча лоама — Эвереста районера дIаяха езаш 400 килограмм гаргга консерви банкаш, шуцаш, дукхкача экспедицеша дига пластиковя гадеш хилар. Цига ши нарьер къоастальй хIана дена дIа ерриги пуьхаш чукхувсаргйолаш. Ерригa экспедицеш декхаръйла я уж контейнерашка а ехкаш, цу лакхе дийцача «нувхий кIоагацие» дIаккхоачaе.

Ухх шера Эверест нувхех цIенберга непальски альпинисташа.

(АПН).

ФУ КХЕВ ЙИШ Я ГIОМАРА ДЮНАШКА

Индийски городе Бхавнагаре форда тухей химически элементийн Центральни институт специалисташа дукхкача шерашца даьче тохкамех дiкадар хинная. Кегадьча форда хиа новкъосталца форда йистерча гIомара дюнашта хийцо ирригаци е а цар тIа тайп-тайпарча юртбоахама культурай — кIа, шекара свеклаш, кхыраш санна ярий — дика хьувнъам кхебе а йиш хиина хиннай. ХIанз Инде малхбоалехьарча форда йистаца, Орисса яхача штате, йоккха масштаб йолаш эксперимент я еш. Институте кийчъю иштта хий тендергдола мышка установкаш а. Цхьан дийнахьа пхи эзар литр мола хий телаш йола царех цаI хIанзале а хиина бола беш я цхьан индийски юрта.

(АПН).

Афганистан тахан

КХОАНАРЧА ДЕНАХ ТЕШАШ

Афганистана Демократически Республике хинна визитагIа яха польски кагирхой социалистически Союза делегаци. АПН - корреспондента ССПМ Керттерча правлене председатела заместителах Ярослав Каннах кхийтта а кхийтта, дийхад цунгера ДРА шийна дейкарех цо дувцар.

— Польски кагирхой социалистически Союза цIерагIа яха хиина тха делегаци хилар Афганистана кагирхой демократически организаце ЦК хьийха ДРА яха. Республике яьккхача хана тхо вIашагIкхийтар ДОМА кулгалхошца, столични предприятешка хилар, болхлошна къамаьлаш дир, просвещенера гIулакхаш миштад хьежар. Нанграхар яхача провинце хилар.

ДРА бахача наха кхо дакъа дича дукха хIама ца эшаш ши дакъа 25 шу а дализа бола кагий наха мехкарийн ба. Белггала дукхкача даькъе царех тийна а я Афганистана тахане а кхоане а, мохк тоабалари из дIахьалхашкахьа бахара. Мехка халкъа правительства де мел делар ду, къона тIехье дийца хилийтара, цуй талантaш а способностaш а дIагойта хIаране йиш хилийтара.

Афгански кагирхой керттера декхар да апрельски революцена карагIдийнараш лорадар. ДОМА ЦК тхона мадувцара, эсаре, халкъа милице, общественни порядка бригадашка хьиажабьча эзараш болча цу организаце членаща лорaю промышленнийн юрта боахамен объекташ, чанхйоах лаьттани хиии реформа, вIаштIехьбоах транспорта болх.

ТIеххьарча хана дукхказа чIогIа тIамаш бийттай Афганистана герзашцарча визапа контрреволюционни бандашта, къоастадаь аьлча, Герати Наигрохари яхача провинцешка.

Корта а болаш дола толамаш даьхад Афганистана экономика дегIайоалаеча. ЧIогIдаьд моттигашкара халкъа Iаьдалаш. ТIа-тIа дукхагIа ба общественни вахара юкъе увза кхалнах.

Майрра дувца йиш болаш ба тахан афганцаш апрельски революци хинначул тIехьагIа дIадахача ялх шера халкъо даьхача доккхийча толамех. хIьта кIезига даьккъа лаьцадац уж доахача кагирхоша а.

120 эзар совгIа сиг чувоатIаш йолча Афганистана кагирхой демократически организаце новкъостал ду афгански общества тайп-тайпара доди тIоаккх хIама хьадара процесса кийсоа.

ЧIогIлуш латт Афганистана кагирхой авторитет дунен халкъашта юкъерча арене а. Из хьагойт, масала, ДОМА вихал демократически кагирхой Дерригдунен федераце Исполкома составе юкъевахаро. ДОМА цхьан гIулакхаш леладу тахан 80 дунен кагирхой организацеца, царна юкъе цIераш аха йиш я «Спартак», «Кераш» (ФРГ), Малхбузен Берлина социал - демократически организаци, Алжира, Ангола, Дане, Ливана, Мозамбика, Шри Ланка, Эфиопе, Азеи Африкаи дукхкача кхыча мехкий организацеш санна ярий.

Тха визит чакхйоалаш кулгаш яздир польски кагирхой социалистически Союзеи Афганистана кагирхой Демократически организацеи 1984—1986 шерашка цхьан гIулакхаш леладарах долча протокола. Цу документа тIа белгалдоаххача тайпара, шинна а оагIоно дииза дарглоацаш кIама лерхI шин мехка кагирхошта юкъе пайдана йола контакташ дегIаккхувлийта, къонача тIехено машар, дунен халкъашта юкъера кхеревале, социальни прогресс бахьан лоттабеча къовсама юкъе хьинаре дакъа лацар. Вашингтонен цун союзникийн политика агрессивни авантюристически хилар бахьан дунен халкъашта юкъера хьал ирденнача хана шинна а организаце протоколо кертагIдоаххача бесса, терхам тIабохийтаргба антиимпериалистически барти дунен прогрессивни кагирхой цхьоагIон чIогIъяра.

ПротоколаIа тIа белгалдаьнкхад, ССПМ-а ДОМА а боккхача лоархIаме хеташ хилар дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш дегIаккхар, къаьстта демократически кагирхой Дерригдунен федерацеи студентий Дунен халкъашта юкъерча союзен гома чу.

Иштта айхха цхьана гIулакхаш леладергда Афганистанен Польшан кагирхоша Москве хургйолча кагирхойн студентийн XII Дунен халкъашта юкъерча фестивала кийчо яра а. ЛаьрхIа да вIаши делегацеш ахийта, спортивни культурани бузамаш чIогIде.

Тхо цIаоолх афгански лаьтта тхоай хинна доттагIий вIашагIкхетараш дага а латташ. Дерригача афгански халкъа санна, ДРА кагирхошта хьалхашка хьабийлла ба дика никъ, керда вахар хьадара тIаберзабаь боккха болх. ДРА моллагIчунца оаха къамаьл дича а, массава а тийшавар контрреволюци шоаш йохоргйиларах, апрельски революци тIехьара а ийгъяргйиларах. Афгански халкъ бIубенна да шийн кхоане дика хургйиларах, ВIашагIкхийттача Штаташа хьа а ца кхайкабеш ДРА духьала болабаь тIом беш латташ хиларца дувзадена хIанз халонаш хьалхашка латте а, ше лаьцача наькъа тIара даргдац афгански халкъ. Тхо тхоаш а чIогIа тийшар цу хIамах.

(АПН).

Кабул.

ТЕШАМЕ НОАХАЛ ДА ХЬАТIАКХУВР

«Наурский» совхоза — 1350 гектара тIа комсаш дIаювши эттара дукхагIа уж йоахаш болча боахаме. — чIоагIа уйла тIайохийт комсаш делаю говзанчаш кийчбара. Къаьстта чIогIа йоакхо ю моттигерча юкъерча школа дешархой — керттерча даькъе боахама болхлой къонгийн мехкарийн. Царех дукккачар бера хана а тIехьа, даьшта-поаношта уллув а баьле комсашка а ухаш, из мах бола культура кхеяра Iобалха хьалхара юхьигаш Iомаю. Шереш дIанхача, диккерча классашка дешаш боллаше а, хоа царна маьлха сом кхебе. Лакхерча классашка дешаш болча хана шоай — дешархой производственни бригадаш вIашагI а ехнаш хьинаре даьна лоац цар комсашта Iунал деча, сом чуэцача.

Бакъдар аьлча, совхоз кулгалхоша хаддаза йоакхо ю берий — хьинаре новкъостал дарах дешархошта моральни материальни поощрени ю. Царна тела нийю спортивни инвентарь, музыкальни инструменташ. БIарча классаш цхьана а йолаш, кагий наха мехкарийн совхозни автобусашца бIаьхача туристически наькъа ух, дIабода беррига мах боахамо тоах, цу даьнье дуча хIаманга бодар а.

Алпатовски юкъерча школа итталагIча классашкарча дешархоша шоай хьехамчашца цхьана ухх шера лаха а лекха, юкъейоалалый шоай совхоза балхашка къахьегамца даьъа лоацийта вIаштIехьдоаккхаргдола керда форма — коллективни подряд а йолаш дешархой производственни бригада вIашагIйолла лаьрхIад цар. Совхоза кулгалхоша хьаллаьцай шоай дикача гIончий практически почин. Цхьаннена 23 а йолагIчоа 31 а гектар комсаш тIачIоагIъяьй цу шин бригадана, маьлха сом кхебара хилаьза ярг мел йоацача кIамаша Iалашъяьй уж. Массава раьза а хиина дешархой шоаш эттаб бригадашта керте — итталагIча классера дешархой, комсомолкаш АлиевгIар Марьям Самарти.

Цхьакхкха тайпа оазабезам баьбац кагирхой подрядни коллективашта. Комсаш кхеча бокхагIчар — цар даьшея боккхагIйолча новкъосташея — дераш санна дола балхаш дииза кхоачашдаьд цар. ПланагIа хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 54 центнер комсаш гулъе езаш бер уж. ХIьта а, декхар доккхагIа тIенийцад цар — 60 центнер гулъе.

Аьхки а тIехьа, аьннадар совхоза бригадиро, дешархой бригадашта шефство леланьча комсий говзанч йолча Вера Голядкинас, кIара гектара тIара 70 центнерал кIезигагIа йоацаш комсаш гульергья кагийча наха — иштта тоаенна хетар уж. Из гIалат лаьнна хиииацар — къонача комсаш леланчар совхозе эттара хьалхагIа чуйнца баьккхар лакха хьувнъам — юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара маьлха сома 72 центнер а гульяь, планал 18 центнер дукхагIа.

Къахьегама масал телар комсомолкаш АлиевгIар Марьями Самартен, Давлетмурзаева Зурас, Батырова Албикас, Шамилева Хьавас, Умаров Iарбе, Бачиев Рамзана, Хусиханов Хожахьмада, республике дукхьашхарча дешархой подрядни бригадай берригача членаша.

Шоешта деннача даькъа тIара комсаш чуийца а баьнна, шоай салаIа бокъо йоллаше а сабар ца деш, шоай боккхагIйолча новкъосташтен даьшта-поаношта гIо де бахар кагий наха, цар а иштта лакха кхебаь хьувнъам чуэцача. ХIанзле а шийтта эзар центнер гаргга комсаш гульяьй лакхерча классашкарча бераша. Цу тайпара, ухх шера 70 эзар центнер — шера планал 17 эзар центнер дукхагIа маьлха сом гулбе аьнна тIанийца декхар кхоачашдеча юкъе доккха дакъа а лоацаш.

Опыт йолаш болча комсаш делаерашта хьатIакхуви дика ноахал да Алпатовски юкъерча школе. Школе дешаш шоаI доллаше а тайп-тайпара юртбоахама професеш, цу даьнье комсаш леларa професси а. Iомае гIерт бераш. Цу тайпаре бокъонца вахара юкъехкхуь укхаза вай мехка чакхйоаккхача школьни реформо керттера дIадехараш.

П. ГАГИЕВ.

Берий поликлиникехь лор-педиатора Жильцова Лия Ивановнас болх бу ер 15-гӀа шу ду. Лаккхарча класса специалист, дика хьехамча, доггӀаьна безаме саг я из. Новкъосташа лоархӀаш а бераша а езаш а лор я Лия Ивановна.

СУРТА ТӀА: Л. И. Жильцова.

З. БАТЧАЕВА сур.

ПОЭЗЕ ЦӀЕЙ

Укх деношка республиканский тевиний театре Яндиев Жамалдий поэзена хетаяь сайре хилар. Цхьанхха юбилей, кхыдола бахьан а дацар из сайре хилара, театра артисташ Мальсагова Розайнеи Медведева Татьянайнеи, режиссера Набоков Юренеи цуй поэзи дукха езаш хилар мара. ТӀаьи аьна йизаяр зал. Царна юкъе бар иэдаркой, поэташ, артисташ, музыканташ.

Уж бахьнабар Яндиев Жамалдий лакхача поэзета ладувгӀа. Поэта доттагӀий-коллегаш Сулаев Мухьмад, Плиев Махьмад-СаӀид, Чахкиев СаӀид, Гагиев Гирихан, Вышегуров Мухьмад, Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета преподаватель Верольский Юрий Борисович, Нурадилов Хаипаший цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен театра артисташ — Беков ИбрахӀим, Наурбиев Руслан, Кодзоева Дугурхан, дукха кхыбараш.

Геттара дика кийчъьяр из сайре. Цхьа дезал шоай дахна гонахьа санна гулбенабар уж нах цу вокххача поэта кхолламах лаьца дувцачунга ладувгӀа. Сайре дӀейолалуш нохчий а гӀалгӀай а ашараш а лекхаш, эрсий гӀалгӀайи меттала поэта стихаш йийшар артисташа. Цул тӀехьагӀа поэт дика позаш хиннача наха къамаьлаш дир поэта кхолламах а вахара наьнгах а лаьца. Уж бар Сулаев Мухьмад, Верольский Юрий, Чахкиев Вадир, Мальсагов Абу, кхыбараш.

Яндиев Жамалдий дешаех яъъяь хоза кхо романс дӀалекхар Мазаев ӀальвеИ Ужахов Мухьмадеи.

Поэта хетаяь стихаш йийшар Гагиев Гирихана, Чахкиев СаӀиде, Минтяк Ивана.

Р. ЧАХКИЕВА.

Республика экранаш тӀа

«ГЕРЗ ДОАЦА ЦАӀ»

Цхьа-шин кӀира мара дисадац советски наха Ӏалаьмате деза дола цӀейи Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннa 67 шу дизара цӀей, Советски милице ди, Дерригдунен тӀарча кагирхой ди — уж дерригa цӀейш тӀаккхача. Царна хетадаь фильмаш да тӀадоагӀача кӀира республика экранашка гӀолла гойташ хургдолаш. Царех да Сийлахь-боккхача Октябра а Советски милице ден а хетадаь Свердловски киностуде даьккха «Герз доаца цаӀ» яха кинокартина. Из оттадаь «Агони» яхача Леонов Николая повестах.

...20-гӀа шераш. Фильме хьагойташ дола хӀама хул цхьа городе. Цига баха нах баха а лела а ца буташ корзагӀбаьяна хьунзаш ба рецидивисташ. Йоккхий ограблени а йий къайлабуьл уж. Моттигерча угрозыско уж лаца аьле гоаза план кийчъю. Эггара хьалха цар лерхӀ дар главарь казначей Корнея лаца... Укказа ва революци хилалехьа дена сыщик хинна саг. Цо новкъостал ду угрозыска къонача начальника оттаба план дикагӀа а сихагӀа а кхоачашье.

Тайп-тайпара я цу шинне методаш. Бакъда, дер цхьа гӀулакх да.

Укказа дакъа лоацаш ба актераш Мищенко Василий, Ларионов Всеволод, Нигматулин Талгат, Майорова Елена, кхыбараш.

Фильм оттадаьд къонача режиссераша Фаттахутдинова Паинаси Хотиненко Владимирен.

«БЕЗДНЕРА РЕПОРТАЖ».

Из фильм даьккхад узбекски кинематографисташа. Цига дувцар хул цхьан азиатски мехка. Дукха ха йоаццаш цу мехкарча халкъа херкаб демократически никъ. Из лоаш бац малхбузехьара монополисташ. Цар ахчаца йохаяь из демократи. Паччахьалкхен керте отт эггара хьаьрагӀа вола фашист — инарал Лима. Йолалу репрессеш: чубехк, боабу нах — болхлой, студенташ, интеллигенташ, демократически уйлаш йолаш мел бола гражданаш.

Кинокартина керттера турпал — къона спортсмен, хина кӀал гӀолла наьк дара дунен чемпион Деман Афсал. Из Ӏалаьмате духьала ва фашистски режима.

Вазза къовсамхо хинна дӀаотта цун новкъа долаш дукха хӀамаш да. Из деррага кхета а дий, тӀеххьара цунах хул бокъонца вола революционер.

Цу политически лента автор ва кинокритик а кинодраматург а вола «Советски экран» яхача киножурнала керттера редактор Орлов Даль. Режиссер — Взвров Георгий.

Картине лоазаш ба артисташ — Эсамбаев Махьмуд, Халтухина Светлана, Мухамеджанов Ато, Ким Людмила, кхыбараш.

Демана Афсала роль ловзаеш ва Ленконцерта солист Пицхелаури Георгий.

В. КОВАЛЕВА.

ТВОРЧЕСКИ КОНКУРС

НГӀАССР журналистий Союза правлени юстица министерстваи творчески конкурс кхайкадьй нравственно-правови кхетам балара проблемех лаьца республикански, городской, районни газеташ тӀа кепатеха араяьнача дикагӀйолча статьяна, дувцара, очерка, корреспонденцена.

Конкурсан балхаш тӀа хьежача хила деза парте XXVI съезден цул тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумийи хьнара вахара позици лоацаргйолаш, юхамаччаьара кӀорча гӀулакхаш лоалургдоаца хьал вӀаштӀехьдоаккхаргдолаш советски наха кхетам баларах йола решенеш кхоачашъяр, законности правопорядки таллахьарца, советски вахара хьисапа дульаларчарца йоаттабеча къовсаме гражданаша лоаца дакъа.

Конкурсе хьачудена балхаш идейно - художественни боарами профессиональни говзали лакха хиларца белгалдоалаш хила деза.

ДикагӀйола материалаш кепа тохийтарах яла ялх преми оттаьй, царех шиъ преми хӀарвар 100 сом долаш — цаӀ республикански цаӀ районни (городской) газета, хӀарвар 40 сом долаш йола ши преми — цаӀ республикански цаӀ районни (городской) газета, хӀарвар 40 сом долаш йола ши преми — цаӀ республикански цаӀ районни (городской) газете.

1984 шера 1 ноябре денз 1985 шера 1 ноябрга кхачалца кепайоаза тӀа араьнна материалаш конкурсе хьачулу юкъьанцарча журналистски организацешка газетий редакцешка.

Конкурсе хьачукхачача материалашка жюри хьож, тӀеккха цо шей предложенеш дӀаяу журналистий Союза правлене бюрога НГӀАССР юстица министерства коллегаега.

ДӀахоьхаш я газеташ тӀа, телевиденеи радиои гӀолла Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаяь тӀема - патриотически теме дикагӀа юкъцара кхайкаь хиннa творчески конкурс. ДегадохийгӀ оакха, цун итогаш Котален Ди — 1985 шера 9 май хьатӀаккхоачаш ергӀолга.

ДикагӀа хьаьрешта яла журналистий Союза, ДОСААФ республикански комитета, ВЛКСМ областной комитета пхи преми оттаьй. Царех хьалхара цаӀ — 150 сома, 2-гӀа шиъ — 125 сома, 3-гӀа цхьъ—100 сома.

ТӀема - патриотически темах язъяь материалаш «Конкурсага» аьнна аь белгаяьш юкъьанцарча журналистски организаце решенеи тӀа а йолаш 1985 шера 15 апрель хьатӀаккхачалехьа хьайт укх адресага: г. Грозный, Малковске ул. 92, НГӀАССР журналистий Союза правлени.

Репликa

Тоатола лерагӀа...

Нестеровски лесничество коа латташ бӀарг тӀаьттар контора цӀенна, тӀехьашка гӀолла Ӏодахача мазута тоатолга. Из укказа мичара денад ца ховш цец а ваьнна, из Ӏоденача оагӀорахьа волавелар со. Тоатолг шерлуш, наьнъа тӀа нийсъенна помещени, кӀоаг хьалбузаш Ӏоденадар. ТӀеххьаре, ваха дӀатӀаьттар котельнена тӀехьашка латтача йоккхача цистерна. Укказа дерригa а кхетадир. Мазут дуxдувла хьаст из цистерна хиннаяр. Кхета ца деш дисар цхьаккха лар: котельни хьан я а цуна доал деш вар малав а?

Из хьаттача лесничества болхлоша тха яц, аьнна хулташ лостадир. Котельни шийи а ала тугаш бацар лоалаха улача Нестеровски гӀонна болча боахама хулталхой а. Дух тӀа валаза со Ӏергвоецилга хайначул тӀехьагӀа, тха я из, аьнна, дерий дир гӀонна болча боахама болхлоша.

— Дукха ха йий цу цистерна чура мазут Ӏодаха? — хетт аз.

Цхьабараша йоах, ши-кхо бутт мара бац, вокхаш, фу ши-кхо бутт бувц оаш, яхаш, раьза бац.

Цар дувцачох, ша бен дальтта чудела трубкаш дийлха а лийлха бӀаьстеи юкхье Ӏодахад из.

ХӀаьта бакъдар цаӀ да: дӀаьхача шхан Ӏодаха латта тоннаш доагор хьаэца, ков цӀенде, еха латта цистерна хьатове укказа саг ца хиннилга. Из хиннa валаре, тахан укх коа доаллар а хургдацар.

Гулбенначаша дагалувц бӀагала яьнача шоай котельне Ӏай, эггара ашача хава а болх беш ца хинийлга. Февраль марти бетташа доагор доацаш йӀоэгал ва луш лаьттай из. Шийла хинай служебни помещенеш, болх ца беш сеца лаьттай консервни цех.

— Ӏай доагор а доацаш из предприяти йисар миштa нийсденнад? — хетт аз республика хьун боахама министра заместителга Д. Юрчукага.

— Доагор а цу гӀулакха хьахийца фондаш а йолаш яр. Цхьабакъде, цох дӀадала ахча доаш-м бацар из боалаш.

Финансови гӀулакхаш дика хила йиш йоацилга, руакъан укказа кхом цаӀ белга хьахьокхаш хӀама дар коа диаза Ӏодаха хиннa доагор а. Дикача дас делидергдолаш гӀулакх дац из!

Массехк бутт хьалха Сунженски мехлесхоза партийни организаце хиннача отчетно-хоржамий собране дийцар Нестеровски гӀонна болча боахамо болх эсала бу, консерваш араяхецара план кхоачаьяц, аьнна. Коллективе боагӀача бесса кхетама болх ца барах, къахьегама овсарле лоха хиларах цехови парторганизацех бехк баьккхар. Коммунисташа дийцар хьатӀадоагӀача Ӏанна цӀенхаштта кийчо е езарах.

Найса ль критика а замечанеш а яр уж.

Партийни собране дийцар дага а деха, цига белгалдаьла кхоачамбоацараш дӀадахара коллективо фу даьд, фу хувцаденнад ха безам болаш боахама коа дӀачуваьлар со.

Хьагучох, хувцаденна а е хувцалургдолаш а дукха хӀама дац укказа. БӀарча хьанийцача предприяти консерваш араяхецара план кхоачашъяра юкъегӀерта яле а, ассортиментога дилача ара ца хецан дукха продукци юсаргъя. Масала, планагӀа араяхеца езаш яр 100 туб нарсаш. Таханарча дийнахьа цхьан банка чу екха яц уж. Кхы дикагӀа дац томаташ кийчъяра гӀулакх а. ПланагӀа 100 туб араяхеца езаш хиннача цаӀ араяйца яц.

— ХӀанад шун из ишта? — хетт оаха инженер-технологага М. М. Аушевга.

— Оахоша нарсаш а томаташ а дӀаювц баха. ХӀаьта кхыча боахамашкара уж хьаэца бокъо йолаш закупочни квитанцеш а лац тхона.

— Шоаш дӀаювш а уж хьайе бокъо луш а ца хилча плана юкъе миштa яхай уж? — юха а хетт оаха.

Цу хаттара жоп а луш хьун боахама министерства побочни отдела начальника С.-С. Усаева йоах:

— Царна из план оттаьр тхо дац. Шоаш тӀаийцай цар из. Гонахьарча боахамашкара бьацадараш хьаий а деш, задани кхоачашъе цига болаш, цу предприяте кулгалхоша шоай инициативагӀа тӀаийца гӀулакх да из.

Инициатива хилар-м дика дар, цхьабакъда, аьнна дош кхоачаш ца дар нийса дац.

— Цу боахаме хиннадий шо, хьагӀадоагӀача Ӏанна кийчо миштa хьӀ хой шоана? — хетт оаха дӀахо.

— Из ха дезар цу предприяте кулгалхой ба. Царга хьаттача бакъахьа дар оаш из, — аьнна хьехар дир тхона отдела начальника.

Цхьабакъда, тхо цига хиначa дийнахьа даггара лехача коравинзар тхова гӀонна болча боахама начальник М. Хушагульгов. Къамаьл дӀаде а тхо яхоадалехьа балха гӀулакха ваханза вартваш со аьнна дӀаваха мастер А. Цечоев а кхы гучавалазар...

Кораванзар цеховий парторганизаце секретарь М. Лоьовцев а. Ала йиш яцар укказа болх тоабара. коллективана кхетам балара партийни организаце шайгара доагӀар даьд, аьнна. ГӀон болча боахамя коа пхьаннахьа хьагуш яц гойтара агитаци. Укказа дувцац къахьегама овсарле цхьа процент лахх а еш, дӀадодар 0,5 процент кӀеаьг а деш, чем бола продукци дукхагӀа арахецилгах.

ХӀаране шие декхар дӀаса ца тетташ кхоачашдоре, хила езача бесса партийни влияни яларе хургдацар отчетно - хоржамий собране белгалдаьха кхоачамбоацараш, уйла ль хургъяр хьатӀадоагӀача Ӏана кийчбалара а.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ, тха спец. корр.

Лоро хьехамаш

БОТУЛИЗМ ЦА ХИЛИЙТАРА

Укх тӀеххьарча шерашка бахархошта юкъе дукхагӀа нийслу ботулизм яхача лазарах цамогаш хулараш. Цу даьнъе я октябрь бетта регистраци ль моттигаш а. Из отравлени хьахилара бахьан, дукхагӀдолча даьнъе цӀагӀа яша ехка хӀамаш лар да.

Гаргакхоачаш латт цӀагӀа хьаль консерваш ма болалуха. Цудухьа уж цӀагӀа мел йолчарна ха дезаш да ботулизм севах хьахули из ца хилийтара фу де дезеи.

Сага хинна ботулизм чӀоагӀа хала лазар да, пхьайолча хана ший ханнахьа дарба ца дича цунах саг вала а тарлуш.

Из лазар кхийтта саг дегӀ дӀададьле, корта бӀоагора хьувзаш, бӀаргашта боад етташ хул. Цу тайпара хьал хила тарлу лазар хьакхийтта 2, 6, 12 сахьат даьнначул тӀехьагӀа. Уж хӀамаш гучадаьлча, хьем ца беш лорага кхайка веза.

Кислород тоъаш а йоацаш, тӀоадали кхачан продукташи йолча моттиге ботулинически палочкех Ӏалаьмате чӀоагӀа доххаш хьахул. ХӀаьта уж хьалаш хьахул баьцадаараши соми дика цӀенбайза е из чубуллаш йола пхьегӀа йоагӀача бесса кийчъянзе йолаш, цӀагӀарча хьалашка хьаьхча консервашта.

ЦӀагӀа консерваш кийчъеча цӀенноенашта ха дезаш да царех эшшача боараме уксус е лимони кислота тоха дезилга.

Кийчъяь яьнна консерваш лоаттае еза 10° дукхагӀа йоахал йоацача моттиге. ДикагӀа хурда массехк сеэопа лаьрхӀа консерваш ца кийчйича. Нагахьа санна тӀера ногӀар хьалтьайденна дале, банка чура консерваш ма мегаргьяш, уж заводе кийчъяь яле а.

ЦӀагӀа кийчъяь консерваш мизе хьалха банкаш хий чудолча лаьча Ӏочу а оттаь 10 минута кхехкае еза, цул тӀехьагӀа сихха шел а я, дукха ца говеш яа еза. Нагахьа санна консерваш кийчъяле, продукташ йоагӀача бесса цӀеньльяи уж лоаттае йоагӀача лоатталь хиларах цӀеннана доттийша яле, уж дӀакховса еза, яа а ца юаш.

Г. ЖАНДАРИЕВ, республиканский санэпидстанце гигиенан кхачани отделене заведующи.

Редактор

О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

№ 7 йолча «Орбита» яхача тика тӀа — салоне г. Грозный (В. И. Ленина проспект, 104) йохка яьхнай цӀе-кӀай бесаш гойта «Рубин Ц202», «Иверия Ц202», «Чайка 739», «Садко 733Д» яха телевизораши кӀай-Ӏаьржа бесаш гойта «Фотон 225», «Каскад 225», «Славутич 220» яха телевизораши; «Вега 326», «Вега 328», «ВЭФ Сигма 260» яха магнитолаш; «Вильма 311» яха магнитофонаш, «ВЭФ 101» яха усилителаш, «Арктур 006» яха электропроигрывающи устройство, «Мелодия 103» яха электрофон, «Радиотехника 101» яха стереокомплекс, «Романтика 201» яха комбинированни устройство.

Дуала тха тика тӀа — салоне, шоашта цӀагӀа эшаш йола телерадиоаппаратура харжа.

«Орбита» яхача тика дирекци.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

№ 13 йолча «Автотовары» яхача тика чу (Ашхабадски ул. 103, пос. Черноречье) паргӀатта эца йиш йолаш йохкаш я автомашинаш: 40 гоара яха бола 968 М яхеи 30 гоара яха бола 968 М005 яхеи «Запорожцаш».

«Промтовары» яха объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.35 — «Хьаьшташ ккхачамхилар». Мультипликационни фильм.

9.05 — «Дото ха». Телевизионни художественни фильм.

10.20 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа».

11.20 — «Кердадараш».

14.30 — «Кердадараш».

14.50 — «Пятилетка — хӀаране гӀулакх». Документальни фильмаш: «Вай вай лаьтта», «Лекама маршруташ», «Пропагандист — пятилеткана», «Вокъонца распискана».

15.50 — А. Платов. «Деки доалача къонаьла ана». Дети И. Савеннас.

16.55 — «Ккоамега ккача гӀерта мохк». Аллмирски Халкъа Демократически Республиках йола киноочерк.

17.20 — Аллмирски артистий концерт.

17.45 — «Шахматни школа». Разрядникий класс.

18.15 — Миллионий ленински университет. «Социалистически экономика урхалдар». ХӀанзарча этапа планироване шин тайпара белгалонаш. Ведущи — СССР АН член-корреспондент П. Г. Бунич.

18.45 — «Тахан дунен тӀа».

19.00 — «Ӏилмни вахар».

19.30 — Святослав Рихтера дӀалокх Гайдна концерт. Фильм-концерт.

20.00 — «ЦӀе гургаллаш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 4-гӀа сери.

21.00 — «Ха».

21.35 — «Документальни экран». Ведущи — Р. Рождественский.

22.35 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.

8.15 — «Хургболча ловзага кхачамца». Телевизионни документальни фильм.

8.35, 9.35 — Юкъара биологи. 10-гӀа класс.

9.05, 13.00 — Испански метт.

10.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Планеташ.

10.35 — И. Никитин. Вахаран кхолламен оагӀонаш.

11.30 — «Дезаш школен». Телевизионни журнал.

2.00 — «Нитта гаьнарен гаргарен Мещера». Ӏилма-довзийтара фильм.

12.10 — Истори. 8-гӀа класс. Социалисташ-утопистиш.

12.40 — Природоведени. Лаьттарча вахара мел лоархӀаме да фа.

13.30 — М. Твен. Вахаран кхолламен оагӀонаш.

14.15 — «Броненосец «Потемкин». Художественни фильм (1925 ш.).

15.50 — «Кердадараш».

17.05 — Берашта. Кинопрограмма.

17.45 — «Вай кхоллен иза». Телевизионни фильм.

18.10 — Хьайбаш леладир — ударни фронт. Фермашка гӀолла ль рейд (нохчий меттала).

18.25 — Фильм-реклама.

18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ди».

18.50 — «ХӀаране хьадарга хьажа».

19.10 — Киножурнал.

19.20 — Коммунистех дола дувцараш. Социалистически Къахьегама Турпалах, НГӀАССР Лакхехьарча Совета депутатах Н. А. Эсмухамбетовах йола телеочерк.

19.35 — Нохч-ГӀалгӀайчен кинозирам.

20.00 — «Бийса дальъала хийла шун бераш!».

20.20 — «Дунен нагирхой».

21.00 — «Ха».

21.35 — «Тайгара поединок». Художественни фильм.

22.40 — Баскетболах йола европейски чемпионий кубок. Маьа мах. ЦСКА — «Лимож» (Франци).

23.20 — «Кердадараш».

2 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.35 — «ЦӀе гургалаш». Телевизионни художественни фильм. 4-гӀа сери.

9.35 — Мультфильмаш: «Кот Котофеевич», «Тиъамаш дола гоазанч», «Шаро-фотограф».

10.05 — ДӀалохк Еррингсоюзни а Дунен халкъашта юкъара а конкурсий лауреата С. Майнас (Мали).

10.20 — «Сатувсама цӀай пояс». Телевизионни документальни фильм.

11.20 — «Кердадараш».

14.30 — «Кердадараш».

14.50 — «Ӏилмаи къахьегамои барт». Документальни фильмаш. «Къахьегамой Ӏилмаи - технически прогресси экономически образованеи», «Отходаши пайдеи».

15.25 — Илли оаз Любовь Казарновскаяс.

16.15 — «Кердадараш».

16.20 — «Эрсий мотта къамаьл».

16.50 — «Дунен халкъий кхаллам». Вьетнама искусство.

17.25 — Фаьлг бовча хьамлела. Мультфильмаш: «Ладмит», «Персей».

18.15 — «Вай беш».

18.45 — «Тахан дунен тӀа».

19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

19.05 — «Содружество». Телевизионни журнал.

19.35 — Эрсий халкъа иллеш дӀоала РСФСР заслуженни артистка Е. Шавринас.

20.00 — «ЦӀе гургаллаш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 5-гӀа сери.

21.00 — «Ха».

21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Шахтер» — «Спартак». 2-гӀа тайм. «Торпедо» — «Зенит». 2-гӀа тайм.

23.05 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

23.20 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.

8.15 — «Йоккха хилийта гаьна». Телевизионни документальни фильм.

8.35, 9.40 — Истори. 4-гӀа класс.

9.00 — «Ростовски финифть». Ӏилман-довзийтара фильм.

9.10, 12.40 — Английски метт. Хьаькa 1-гӀа шу.

10.05 — Физика. Физикен техникох.

10.35, 11.40 — А. С. Пушкина «ХӀама хоача Олегах йола илли». 5-гӀа класс.

11.05 — Ӏилма - довзийтара фильмаш «Атмосферни иилай къайленаш», «Балха професси мерде оагӀош».

12.10 — Обществоведени. 10-гӀа класс.

13.10 — Советски изобразительни искусство. Е. А. Кибрик.

13.55 — «Ха а ха, хьада а Ӏомале». Школьникашта лаьрхӀа йола Ӏилма-довзийтара передача.

14.35 — Вс. Вишневский. «Оптимистически трагеди».

15.10 — «Кердадараш».

17.00 — «БӀаьмеу делалуза». Художественни фильм.

18.25 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ди».

18.40 — «Дешхахе деттагӀала доахаш».

19.00 — «Киножурнал».

19.10 — «Соний беш ноябре бетта». Специалиста хьехамаш.

19.25 — Фильм-реклама.

19.30 — Атеистически темех (нохчий меттала).

19.45 — Партийни организацешарча хоржамийн отчетийн итогашка.

20.00 — «Бийса дальъала хийла шун, бераш!».

20.15 — «Ер шеана могарга».

21.00 — «Ха».

21.35 — Кинореклама.

22.25 — «СалоӀа сахьаташ». Документальни фильм.

23.50 — «Кердадараш».

[illegible]

11.15 — «Вокххийчарна берех лаьца», «ЭгӀазои дукъалъоттар». Беседа (нохчий меттала).

11.30 — «Даьна дош кхачашдаьд» (гӀалгӀай меттала).

11.45 — Октябра ивкъадалхаш! «Къахьегама рапорташ» (эрсий меттала).

15.15 — Музыка (гӀалгӀай меттала).

17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).

17.16 — «Керда Ӏаьдалаш — вахаре!» (гӀалгӀай меттала).

17.31 — «Илли я да юкхе». Юртбаьхама болхлошта хетаяь йола передача (эрсий меттала).

18.00 — Керди хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

18.30 — «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала).

18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «В чужом пиру похмелье» яхача спектакла монтаж.

17.50 — «Гатнарча шерий иллеш» яхача цикла передача.

18.17 — Художественни самодеятельноста коллективий выступлени.

2 НОЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).

11.15 — «Балха хан мах» (нохчий меттала).

11.30 — «Миллионий ленински университет». «Советски вахара хьисапи социалистически демократи дегӀари». Беседа (нохчий меттала).

11.45 — «КъахьегӀа водаш ль заметкаш» (эрсий меттала).

15.15 — «БӀаьшеренашца чӀоагӀдаь деттагӀала» (гӀалгӀай меттала).

15.35 — Реклама (эрсий меттала).

17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).

17.16 — «Коммунисташ ба хьалхаваттараш» (нохчий меттала).

17.31 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

18.30 — Печи дӀайоланьраш болча. «Мишта дӀахьо доалаш Ӏалгара давар» (эрсий меттала).

18.40 — «Саги цӀии» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — И. Дунаевский. «Опереттий оагӀонашка гӀолла».

17.43 — «Сеньердаеча талгӀе тӀа».

18.02 — Даьна лоралчарах дола илли.

18.41 — Инструментальни музыка.

РАДИО

1 НОЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).

8.36 — Р. Паскаева иллеш, мугӀамаш (гӀалгӀай меттала).

Хоттмсл

Тахан республике гӀоллен Грознен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилен фегара температура республике 3—8, Грозне 5—7 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лоа а делхаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилен фегара температура бийсанна —4 +1, дийнахьа 0 +5 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДӀАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газет яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги, ах шера—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малковсе, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бахьтохама секретара — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортан — 2-85-01; юьрт бахамах — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Малковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00282. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Малковсе, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Малковского, 92. Заказ № 4510.